

Anu-Leena Rantanen

OMA JUTTU KAIKILLE – MIKKELIN MALLI HARRASTAMISEN SUOMEN MALLIN PILOTISSA

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä	Anu-Leena Rantanen
Työn nimi	Oma juttu kaikille – Mikkelin malli Harrastamisen Suomen mallin pilotissa
Toimeksiantaja	Mikkelin kaupungin Sivistystoimi
Vuosi	2022
Sivut	57 sivua, liitteitä 10 sivua
Työn ohjaaja	Sari Miettinen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käsittelee Harrastamisen Suomen mallia, sen tavoitteita sekä keväällä 2021 toteutettua Harrastamisen Suomen mallin pilottia. Opinnäytetyössä selvitettiin, kuinka pilotti on toteutunut Mikkelin alueella, niin osallistujien kuin ohjaajien näkökulmasta.

Opinnäytetyön viitekehys koostuu lasten ja nuorten harrastamisesta Suomessa, harrastamisen hyödyistä ja haasteista sekä Harrastamisen Suomen mallista ja Oma juttu kaikille - Mikkelin mallista Harrastamisen Suomen mallin pilotin esittelystä. Harrastamisen Suomen mallin pilotti toteutettiin Harrastamisen Mikkelin mallin mukaisesti Oma juttu kaikille -hankkeessa, jossa oli mukana Mikkelin kaupungin seitsemän koulua.

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus toteutettiin kvantitatiivisella tutkimusotteella pilottiin osallistuneille lapsille ja nuorille sekä kvalitatiivisella tutkimusotteella pilottiin osallistuneille harrastustoiminnan ohjaajille. Opinnäytetyössä selvitettiin, kuinka pilotti on toteutunut, onko toiminta ollut mielekästä sekä miten muuten mikkeliläiset lapset ja nuoret harrastavat ja onko korona vaikuttanut harrastamiseen. Aineisto kerättiin lapsilta ja nuorilta Webropol-kyselyn avulla sekä ohjaajilta teemahaastattelun avulla.

Tulokset osoittivat pilotin toteutuneen onnistuneesti, toiminta oli ollut mielekästä sekä suurimmalla osalla vastaajista oli myös muita harrastuksia. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että koulupäivän yhteydessä järjestettävälle vapaaehtoiselle ja ilmaiselle harrastustoiminnalle on tarvetta. Kun lasten harrastustoiveiden kuuleminen otetaan huomioon, saadaan harrastajia toivottuihin ja mielekkäisiin harrastuksiin tutussa kouluympäristössä tai sen lähistöllä.

Asiasanat: lapset, nuoret, liikunta, kunta

Degree	Bachelor of Humanities
Author	Anu-Leena Rantanen
Thesis title	Your Own Thing for Everyone – Mikkeli’s Model in the pilot of the Finnish Model of Hobbies
Commissioned by	Mikkeli city
Time	2022
Pages	57 pages, 10 pages of appendices
Supervisor	Sari Miettinen

ABSTRACT

The thesis introduces the Finnish Model of Hobbies and its goals, as well as the pilot of the Finnish Model of Hobbies implemented in the spring of 2021. The thesis reviews the implementation of the pilot in the Mikkeli area, from the perspective of both the participants and the supervisors.

The framework of the thesis consists of children's and young people's hobbies in Finland, benefits and challenges of hobbies, as well as the Finnish Model of Hobbies and Your Own Thing for Everyone – Mikkeli’s Model from the presentation of the Finnish Model pilot of hobbies. The pilot of the Finnish Model will be implemented in accordance with the Mikkeli Model of Hobby in the Your Own Thing for Everyone -project, which involves seven schools in the city.

The research part of the thesis is carried out with a quantitative research approach for the children and young people who participated in the pilot and with a qualitative research approach for the hobby instructors who participated in the pilot. The research questions of the thesis will be presented to the students and supervisors in the schools in the Mikkeli area who participated in the pilot. The research part examines how the pilot has been implemented, whether the activities are meaningful and what other leisure activities children and young people in Mikkeli have.

The results turned out that the pilot had been successfully implemented, the activities had been meaningful and most of the respondents also had other hobbies. In conclusion, there is a need for voluntary and free hobby activities organised in connection with the school day. When hearing children's hobbies are taken into account, enthusiasts are brought to the desired and meaningful hobbies in or around the familiar school environment.

Keywords: children, young people, sports, municipality

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	HARRASTAMINEN.....	6
2.1	Lasten ja nuorten harrastaminen Suomessa	6
2.2	Harrastamisen hyödyt.....	8
2.3	Harrastamisen haasteet ja lopettaminen	11
2.4	Harrastamisen Suomen malli.....	15
3	OMA JUTTU KAIKILLE – HARRASTAMISEN MIKKELIN MALLIN PILOTTI 2021	18
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
4.1	Tutkimuksen kohde ja kohderyhmä	20
4.2	Tutkimuskysymykset.....	20
4.3	Tutkimusote	21
4.4	Aineistonkeruuprosessi ja analyysi	22
5	TULOKSET.....	24
5.1	Vastaajien perustiedot	24
5.2	Harrastamisen Suomen mallin pilotin toteutuminen.....	25
5.3	Koronan vaikutukset koulupäivän aikaiseen harrastamiseen	30
5.4	Harrastamisen mielekkyys koulupäivän aikana	32
5.5	Lasten ja nuorten harrastaminen vapaa-aikana.....	38
5.6	Koronan vaikutukset vapaa-ajan harrastuksiin	42
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	46
	LÄHTEET.....	52

LIITTEET

Liite 1. Kirje koulun rehtoreille & Muistutuskirje koulun rehtoreille

Liite 2. Webropol-kyselyn kysymykset pilottiin osallistuneille lapsille ja nuorille

Liite 3. Kirje Oma juttu kaikille -hankkeen ohjaajille

Liite 4. Teemahaastattelun kysymykset pilottiin osallistuneille ohjaajille

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten Harrastamisen Suomen mallin pilottin toteutuminen Mikkelin mallissa Oma juttu kaikille -hankkeessa on lasten ja nuorten sekä ohjaajien mielestä onnistunut. Pilotti järjestettiin pääasiassa keväällä 2021. Harrastamisen Suomen mallin tarkoituksena on saada mieluisaa ja maksutonta harrastustoimintaa koulupäivän yhteyteen jokaiselle peruskoulun lapselle ja nuorelle. Harrastamisen Suomen mallissa järjestettiin ensin pilottitoimintaa, jolla saataisiin kuntiin juurrutettua harrastustoimintaa pysyväksi toiminnaksi koulupäivän yhteyteen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Aluehallintovirastot myönsivät avustuksia 6,4 miljoonaa euroa pilottiin, johon kuntien oli mahdollista hakea mukaan syksyllä 2020. Opetus ja kulttuuriministeriö järjesti samana syksynä oppilaskyselyn, jonka avulla kuultiin oppilaita ja kerättiin tietoa heidän valitsemistaan harrastustoihiveista. Keväällä 2021 Harrastamisen Suomen mallin pilotti aloitti toimintansa useassa mukaan valitussa kunnassa. Mallin varsinainen käyttöönotto tapahtuisi seuraavana syksynä 2021. Pilottiin mukaan lähteneitä kuntia oli yhteensä 112, joista yksi oli Mikkelin. (Aluehallintovirasto 2021.)

Malli on saanut alkuideansa Islannista, jossa otettiin käyttöön aiemmin niin sanottu Islannin malli ennaltaehkäisemään nuorten syrjäytymis- ja rikoskierrettä. Islannin mallissa sovellettiin kaikille lapsille ja nuorille käytäntöön lainmukaiset säännöt, jotka ovat osoittautuneet toimiviksi. (Härkönen 2019.)

Tutkimuksellinen opinnäytetyö on selvitys Harrastamisen Suomen mallin merkittävyydestä sekä Mikkelin mallin toteutuksesta. Tietoa on kerätty Webropol-kyselyn avulla Oma juttu kaikille -pilottiin osallistuneiden Mikkelin alueen koulujen oppilailta sekä teemahaastattelulla toimintaa järjestäneiltä ohjaajilta. Kyselyn avulla selvitetään, miten oppilaiden kuuleminen on otettu huomioon, kuinka harrastusmahdollisuudet ovat toteutuneet ja kuinka hyödylliseksi oppilaat kokevat Suomen mallin osana omaa elämäänsä. Haastatteluilla saadaan tietoa ohjaajien näkökulmasta toiminnan toteutumisesta ja oppilaiden osallistumisesta toimintaan.

Harrastamisen Suomen malli on varsin uusi ilmiö, joka käyttöön otettiin syksyllä 2021, joten tutkimustietoa syntyy varmasti monelta eri taholta. Pilottiin osallistuneiden Mikkelin alueen koulujen oppilailta ja ohjaajilta oli tarkoitus saada paikallista tietoa paikallisella tasolla pilotin käytännön toteutuksesta. Omat haasteensa tutkimukselle ja mallin toteutumiseen toivat koronaviruksen (covid-19) aiheuttamat muutokset kouluilla, kerhojen käynnistämissesteet sekä yläkoulujen siirtyminen etäopiskeluun maaliskuussa 2021. Opinnäytetyöstä on mahdollista saada tietoa Mikkelin kaupungin sivistystoimelle, harrastusten järjestäjille sekä Aluehallintovirastolle, joka valvoo toiminnan toteutumista ja avustusten käyttöä.

2 HARRASTAMINEN

2.1 Lasten ja nuorten harrastaminen Suomessa

Lasten ja nuorten harrastamisella on Suomessa pitkät perinteet. Sotien jälkeen 1950-luvulla nuorten vapaa-aika lisääntyi ja teollistumisen myötä vanhemmat työllistyivät enemmän kodin ulkopuolelle. Yhteiskunta piti lisääntyntä vapaa-aikaa nuorisongelmana, joka joutenolon ja sakkautumisen myötä voisi johdattaa nuoria hunningolle. Suomalaisten nuorten ja yksilöiden kasvua, kehitystä ja kansalaiseksi kasvamista saatiin tuettua parhaiten harrastamalla. Nuorten vapaa-ajan harrastamisen määrittelyssä nähtiin ongelmia. Ohjatulla harrastustoiminnalla toteutettiin samalla kansalaiskasvatusta, kun sosiaalistettiin lapset ja nuoret yhteiskuntaan ja kansalaisuuteen modernisoituneessa Suomessa. (Salasuo 2021, 22, 25.) Varjo ym. (1957) tuovat ilmi: ”Harrastukset ja erityisesti ohjatut harrastukset ovat omiaan auttamaan nuorta hänen kehityksessään eheäksi ja onnelliseksi ihmiseksi” (Varjo ym. 1957, 20).

Allardt ym. selvittävät (1958) mitä ja miten nuoret harrastivat 1950-luvulla. Tutkimuksen tehtävänä on antaa tietoja nuorten harrastuksista, vapaa-ajan vietosta sekä heidän muodostamistansa sosiaalisista ryhmistä. Tutkimukseen osallistui 1500 haastateltavaa ja kohderyhmänä olivat 10–29-vuotiaat lapset ja nuoret. Harrastuksella tutkijat tarkoittivat: ”sellaista toiminnan aluetta, johon vapaa-ajan energiaa jatkuvasti suunnataan”. Tutkimustulokset osoittivat, että 1950-luvun loppupuolella vähän yli puolet nuorista kuului yhteen tai useampaan järjestöön, joista suosituimpia olivat urheiluseurat. Muita järjestöjä olivat ammattiyhdistykset, kristilliset kerhot ja kuorot, nuorisoseurat, partio,

puolueseurat sekä raittiusseurat. Tutkimus osoitti urheilun olevan suosituin harrastusmuoto, joka kuitenkin hiipui iän myötä. (Allardt ym. 1958, 21.)

Pelastakaa Lapset ry:n (2020, 2) kyselyssä selvitettiin 13–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemuksia arjesta, vapaa-ajasta, harrastamisesta ja hyvinvoinnista. Aineisto kerättiin valtakunnallisesti verkkolomakkeella suomeksi ja ruotsiksi huhtikuussa 2020. Kyselyyn osallistui yhteensä 3129 lasta, joista 84 % oli tyttöjä, 12 % poikia ja 4 % vastaajista oli valinnut joko muu-, ei halunnut määrittellä - tai ei halunnut vastata -vaihtoehdon. Kyselyn tuloksista selvisi, että suosituimpia harrastuksia ja vapaa-ajan toimintoja olivat urheilu ja liikunta (78 %), kahvilat ja ravintolat (62 %), kulttuurit ja viihde (54 %), taide (50 %), musiikki (49 %) ja virtuaalipelaaminen (47 %). (Pelastakaa Lapset ry 2020, 10.)

Liikunta ja urheilu ovat suosituimpia harrastuksia, joten tutkimuksia tehdään näiden osalta varmasti eniten. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimuksen tavoitteena on luoda tietojärjestelmä 7–19-vuotiaiden suomalaisten lasten ja nuorten liikuntakäyttäytymisestä. Samalla tutkitaan heidän kokemuksiaan, asenteitaan sekä arvojaan. Tutkimus toteutetaan oppitunneilla sähköisellä kyselyllä ja siitä saadaan selville esimerkiksi liikkumista, käytettyjä liikuntatilaisuuksia ja -paikkoja, liikunnalle annettuja merkityksiä, liikunnan esteitä, koululiikuntaa, kavereiden ja vanhempien tukea liikunnan harrastamiselle sekä urheiluseuratoimintaan osallistumista. Ensimmäinen LIITU-tutkimuksen järjestettiin vuonna 2014 peruskoululaisille lapsille ja nuorille. Tutkimusaineisto kerätään eripuolelta Suomea kahden vuoden välein. Vuonna 2020 LIITU-tutkimus tehtiin myös toisen asteen opiskelijoilla lukioissa sekä ammatillisissa oppilaitoksissa. Tilastokeskuksen oppilasrekisteriä hyödynnetään tutkimukseen valittavissa oppilaitoksissa. (UKK-instituutti 2020.)

Vuonna 2018 tehdyssä LIITU-tutkimuksessa havaittiin pidemmällä aikavälillä lievää kasvua liikuntasuosittelun mukaan liikkuvien osuudessa, tytöillä kuitenkin 10 % poikia vähemmän. Lähestyttäessä 15-vuoden ikää liikunta-aktiivisuus vähenee selkeästi molemmilla sukupuolilla: pojista joka neljäs liikkuu tarpeeksi, tytöistä vain 15 % liikkuu tarpeeksi, mikä on aikuisia naisia vähemmän. Kokonaisuudessa kolmasosalla liikuntasuosittelut toteutuvat, vaikka iän myötä liikkuminen vähenee. Koska osa on aktiivisia lapsena ja nuorena, osa lapsena mutta passivoituu nuorena ja osa on passiivisia jo lapsena, on eri

ryhmille kohdennettava erilaisia toimia. Ruutuaika on lisääntynyt huomattavasti ja varsinkin vähän liikkuville ruutuaikaa kertyy eniten, mutta myös noin puolelle suositusten mukaan liikkuvien ruutuaikasuositukset ylittyvät melkein päivittäin. (Kokko 2019.) Liikuntasuositus määritellään Maailman terveysjärjestön kansainvälisen liikuntasuosituksen (WHO 2010) mukaan niin, että 5–17-vuotiaiden tulisi harrastaa keskitasoiselta tai rankalta tuntuvaa liikuntaa vähintään 60 minuuttia päivittäin.

2.2 Harrastamisen hyödyt

Kiilakoski (2017, 85) on haastatellut nuoria heidän osallisuuden kokemuksistaan ja havainnoinut, että vaikka nuorten mielipiteitä oli kysytty, ovat he olleet pettyneitä vaikutusmahdollisuuksiinsa. Pelkkä kuulemisjärjestelmä tai muu osallisuuden muodollinen muoto ei riitä, vaan tarvitaan vahvempia kokemuksia ja toteutuneita tuloksia. Näin osallisuus saa aikaan itsensä tärkeäksi tuntevan nuoren vaikuttajan. Asioiden toteutuksessa kestää usein oma aikansa ja se saattaa turhauttaa muutoksen ehdottajaa. Jos on voinut vaikuttaa edes hiukan itselle tärkeisiin asioihin, voi kokea itsensä arvostetuksi yhteisön jäseneksi. Tunne omasta toimintakyvystä on välttämätön elementti osallisuudessa. Tunne, ettei pysty vaikuttamaan asioihin, kun ei näe mahdollisuuksiaan, lamauttaa ja jättää osallisuuden toteutumatta. Silloin osallisuus on hyvin heikkoa. (Kiilakoski 2017, 85.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2019) ministeriön julkaisemassa Harrastamisen Strategiassa todetaan seuraavaa: ”Harrastuksilla on tärkeä asema lasten ja nuorten identiteetin vahvistamisessa ja elämässä. Suomessa harrastaminen on vahva osa hyvinvointia ja kansalaisyhteiskuntaa. Kunnat, kolmas sektori ja yritykset ovat merkittävässä roolissa harrastustoiminnan järjestäjinä. Valtionhallinto edistää harrastamista eri linjauksin, toimenpitein ja rahoituksin.” (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 5.)

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen on otettu pääteemoiksi hallitusohjelman 2020–2023 mukaisessa valtakunnallisessa nuorisopolitiikassa eli VANUPOssa. Varmistamalla jokaiselle nuorelle merkityksellisen elämän edellytykset, onnistutaan ehkäisemään syrjäytymistä

tehokkaimmin. Ohjelmassa tavoitellaan seuraava päämääriä kolmen tavoitekokonaisuuden kautta:

- nuorella on edellytykset sujuvaan arkeen – syrjäytyminen vähenee
- nuorella on keinot ja taidot osallistumiseen ja vaikuttamiseen
- nuori luottaa yhteiskuntaan – yhdenvertaisuus ja turvallisuus vahvistuvat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020b, 8.)

Sivistysvaliokunta korostaa eduskunnan valiokunnan lausunnossaan (2016), että koulujen kerhotoiminnassa nuoret voivat saada uusia ystäviä ja ideoita mielekkään harrastuksen löytämiseksi. Toiminta mahdollistaa osallistumisen myös niille lapsille, joilla ei muuten ole mahdollisuutta harrastaa. (Valtioneuvosto 2016.)

Lasten ja Nuorten vapaa-ajan tutkimuksessa Salasuon ym. (2021c, 37) mukaan vastaajista yhdeksän kymmenestä lapsesta ja nuoresta kertoo harrastavansa jotakin. Alle 10-vuotiaiden harrastuneisuus on jopa 96 % ja kaikissa tutkimukseen osallistuneissa ikäluokissa (7–29-vuotiaat) päästään lähelle 90 %, vaikka yleinen harrastaminen vähän iän myötä väheneekin. Tyttöjen ja poikien harrastaminen on yhtä yleistä, eikä se missä asutaan, vaikuta juurikaan harrastavuuteen. (Salasuo 2021c, 37.)

Salasuon ym. (2021c, 44) mukaan pelaaminen, lukeminen ja puhelimitä valokuvaaminen olivat lasten ja nuorten kulttuurisista harrastuksista suosituimpia. Pelaamisesta on tullut yleisin harrastusmuoto ja toiminta on päivittäistä. Puhelimitä päivittäinen valokuvaus oli harrastuksena joka viidennellä vastaajista. Päivittäinen lukeminen on kolmasosan harrastuksena ja noussut vuodesta 2018. Poikien ja tyttöjen lukemisessa ei nähty suuria eroja. (Salasuo ym. 2021c, 40, 44.) Syynä tähän voi olla peruskouluissa käytössä olevat lukudiplomit, jotka kannustavat lapsia ja nuoria lukemaan. Lukkikirjastojen yhteisinä tavoitteina on muun muassa vahvistaa lasten lukuharrastusta, innostaa monipuolisen kirjallisuuden pariin tarjoten elämyksiä lukuhetkiin. Lukudiplomit on laadittu alaluokilla 1.–6.-luokkalaisille sekä yläluokilla 7.–9.-luokkalaisille. (Alakoulujen lukudiplomit s.a.; Yläkoulujen lukudiplomit s.a.) Viikoittaisiin säännöllisiin harrastuksiin lukeutuivat kuvataiteet ja musiikin tekeminen. Kulttuurinen

harrastaminen on nykypäivänä hyvin monipuolista, koska harrastaa voi omaehtoisesti tai ohjatusti, joko kotona tai palveluiden parissa. (Salasuo ym. 2021c, 44.)

Salasuon ym. (2021c) mukaan vertailtaessa sukupuolisia eroja luovat harrastukset ovat tytöillä yleisempiä kuin pojilla: kirjoittamista harrasti tytöistä 18 % ja pojista 10 %, musiikkia harrasti tytöistä 35 % ja pojista 26 %, tanssia harrasti tytöistä 21 % ja pojista 6 %, kuvataidetta harrasti tytöistä 53 % ja pojista 37 %, teatteria harrasti tytöistä 8 % ja pojista 6 %, kuvaamista harrasti tytöistä 62 % ja pojista 47 %. Käsitöiden harrastamisessa ei kuitenkaan löytynyt suurempia sukupuolisia eroja, eli käsitöitä harrasti tytöistä 44 % ja pojista 46 %. (Salasuo ym. 2021c, 40.)

Koulumenestyksellä ja liikunnalla on aiemminkin havaittu positiivisia yhteyksiä. Jyväskylän yliopiston Tikapuu-tutkimuksessa Haapala ym. (2019) tarkastelivat liikunnan ja koulumenestyksen yhteyksiä. Tulosten mukaan parin vuoden ajanjaksolla, 6. luokan alusta 7. luokan loppuun, samoja nuoria tutkittaessa havaittiin paljon liikkuvilla nuorilla arvosanojen säilyvän korkeampina siirryttäessä alakoulusta yläkouluun kuin vähemmän liikkuvilla nuorilla. Tutkimukseen osallistui 11–13-vuotiaita nuoria yhteensä 635 ja heidän liikunta-aktiivisuuttaan ja kouluarvosanojensa keskiarvoa vertailtiin kahden lukuvuoden ajan. Lisääntynyt liikunta ei tutkimustuloksissa osoittanut kuitenkaan johtavan parempaan koulumenestykseen. Liikunnan ja koulumenestyksen välinen yhteys ei välttämättä kerro syy-seuraussuhdetta, vaan tekijät saattavat kehittyä toisistaan riippumatta. Molemmat tekijät saattavat sisältää yhteisiä piirteitä, jotka tuottavat positiivisia tuloksia, kuten motivaationa parhaansa yrittäminen. Tulokset osoittavat aiempien tutkimusten tapaan, että liikunnalla voi olla oppimista tukevia ja oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. (Haapala ym. 2019, 265–273.)

Salinin (2021, 32) tuo esille, kuinka Ishihara ym. (2020) ovat luoneet tutkimusasetelman, jossa muun muassa määritetään nuorten erilaisien liikuntamuotojen ja koulumenestyksen välisiä yhteyksiä. Monipuolisiin motorisiin taitoihin ja yksilö- ja joukkuelajien välisiin eroihin keskittyneeseen tutkimukseen osallistui yhteensä 463 seitsemäsluokkalaista nuorta. Tutkimuksessa havaittiin liikunnan harrastaminen edistävän koulumenestystä lajista riippumatta ja vaikuttavan myönteisesti myöhempään koulumenestykseen. Tuloksista nähtiin myös

koulumenestyksen heikentyvän liikunnan lopettamisen vaikutuksesta. (Salin 2021, 32.)

2.3 Harrastamisen haasteet ja lopettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2019, 26) julkaisemassa Harrastamisen Strategiassa mainitaan, että tutkittua tietoa lasten ja nuorten harrastamisen esteistä on tehty lähinnä liikunnan näkökulmasta. Lasten ja nuorten harrastamisen esteinä tekijöinä tunnistetaan yksilöstä (sisäisistä) ja ympäristöstä (ulkoisista) johtuvia esteitä. Yksilön sisäisiä esteitä voivat olla muun muassa yksinäisyys, kavereiden puute, vähäiset sosiaaliset yhteydet, syrjityksi tai kiusatuksi tulemisen pelko, sekä ajan tai rahan puute. Tiedon puute harrastuksen soveltuvuudesta ja harrastuspaikoista voivat olla esteenä, kuin myös itseluottamuksen puute sekä oma terveyden tila tai vamma. Ulkoisina esteinä ovat muun muassa vähäiset harrastusmahdollisuudet, harrastuksen sijainti tai hinta, taustatuen puute sekä harrastamiseen liittyvät asenteet. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2019, 26.)

Hakanen, ym. (2019) mainitsevat, että tutkimukseen osallistuneista lapsista ja nuorista 11 prosenttia ei harrastanut liikuntaa lainkaan. Harrastamattomuuden syyksi mainittiin muun muassa pelko, ettei hyväksytä joukkoon, liikunnan liiallinen kilpailullisuus sekä se, ettei pitänyt liikunnasta. Liikunnasta pitämättömien määrä kasvoi iän myötä, mihin ainakin yhtenä syynä oli huonot kokemukset. Kokemus siitä pitkö liikunnasta ja harrastiko mitään, oli yhteydessä koulutustasoon. Vastaajista yli puolet, joilla ei ollut koulutusta tai opiskelupaikkaa, ei pitänyt liikunnan harrastamisesta. Liikunnasta pitämiseen vaikutti myöskään vastaajan taloudellinen tilanne. Joka viides koki harrastamattomuuden merkittäväksi esteeksi harrastamismaksut. (Hakanen ym. 2019, 21–23.) Omatoiminen sekä urheilu- ja liikuntaseurassa liikkuminen väheni selkeimmin iän mukana. Myös koulujen järjestämät liikuntakerhot eivät kiinnostaneet enää yläkouluiässä. (Hakanen ym. 2019, 24.)

Vaikka Ahteen (2015, 177–178) mukaan kiinnostus harrastamista kohtaan, johonkin lajiin tai tekemiseen, olisi herännyt, voi lapselle ja nuorelle muodostua erilaisia käytännön kysymyksiä, jotka saattavat estää harrastuksen kokeilemisen. Haasteita voi muodostua, jos ei ole tietoa, missä lajia voi harrastaa,

paljonko harrastaminen maksaa, mitä välineitä harrastuksessa tarvitaan ja kuinka harrastuspaikalle pääsee. Se, että alkuun ei ole tietoa pitääkö toiminnassa jo osata jotain vai voiko olla ihan aloittelija sekä hallitseeko paikan toimintakulttuurin, voi saada potentiaalisen harrastajan epäröimään harrastuksen kokeilua. Jopa ilmoittautumislomakkeen täyttäminen voi tuottaa hankaluutta ja estää harrastuksen aloittamisen. (Ahtee 2015, 177–178.)

Pelastakaa Lapset ry:n (2020, 2) kyselyssä 13–17-vuotiaat lapset ja nuoret arvioivat oman perheen taloudellista tilannetta hyvä-, keski- ja matalatuloisiin. Kaikista vastaajista 14 % ja noin puolet matalatuloisten perheiden lapsista koki, että heidän harrastusmahdollisuutensa olivat huonot tai melko huonot. Kaikista vastaajista 33 % ja matalatuloisten perheiden lapsista vähän yli puolet toivoi enemmän maksuttomia tai edullisia tapoja harrastaa ja viettää vapaa-aikaa. (Pelastakaa Lapset ry 2020, 2–3.)

Julkisella sektorilla harrastamista on haluttu tukea ja tarjota resurssien mukaisesti. Kuntien kiristynyt taloustilanne on kuitenkin vaikuttanut siihen, että kunnissa on jouduttu vähentämään tai jopa lopettamaan lapsille ja nuorille kohdistettua ilmaista harrastustoimintaa. Harrastustoiminta on siirtynyt aika-ajoin pääasiallisesti kolmannen sektorin toteutettavaksi. Tämä on vaikuttanut siihen, että harrastustoiminta on maksullista ja kustannukset ovat nousseet liian korkeiksi. Harrastamisen kohonneet kustannukset huolestuttavat toimijoita erityisesti lasten ja nuorten liikunnan näkökulmasta. Lasten sosiaalisella kanssakäymisellä terveessä ympäristössä liikkumisella, motoristen taitojen oppimisella ja mielekkäällä tekemisellä on tieteellisesti todennettu ja yhteiskunnallisten toimijoiden laajasti hyväksymä perusta. (Valtioneuvosto 2016, 13.)

Pelastakaa Lapset ry:n (2020, 10) kyselyn mukaan lapset harrastivat urheilua ja liikuntaa eniten hyvätuloisissa perheissä 83 % ja vähiten matalatuloisten perheissä 71 %. Vastaajista 77 % harrasti liikuntaa tai urheilua vapaa-ajallaan omatoimisesti tai omaksi ilokseen tulotasosta riippumatta. Matalatuloisten perheiden lapsista 35 % osallistui muita lapsia vähemmän urheiluseurojen ohjattuun toimintaan sekä harrastivat kilpaurheilua 15 % vähemmän kuin muut. Maksulliset vapaa-ajan aktiviteetit, kuten elokuvissa ja kahviloissa käynti, olivat matalatuloisilla muihin vastaajiin verrattuna vähäisimmät. Matalatuloiset osallistuivat enemmistönä nuorisotalotoimintaan sekä erilaisiin järjestö-,

yhdistys- ja kerhotoimintaan, jotka perustuvat maksuttomuuteen tai edulliseen hintaan. Koulujen kerhotoimintaan osallistui tasaisesti 13 % kaikista vastaajista tulotasosta riippumatta. (Pelastakaa Lapset ry 2020, 10.)

Viime vuosina lasten ja nuorten liikunta- ja urheiluharrastuksissa on ollut esillä epäasiallinen käytös ja kohtelu. Lasten ja nuorten vapaa-ajan tutkimuksessa 2018 Hakasen, ym. mukaan (2019, 48) tuloksista ilmenee, että epäasiallinen käytös, kiusaaminen ja syrjintä olisi harvinaisempaa lasten kuin nuorten liikuntaharrastuksissa. Vastauksista voi kuitenkin tulkita, etteivät lapset välttämättä tunnista ilmiötä yhtä hyvin kuin yli 15-vuotiaat nuoret, jotka ovat kertoneet ymmärtäneensä vasta myöhemmin tulleen lapsena väärin kohdelluiksi. Perheen tiukka taloudellinen tilanne, jossa lähes kaikesta on jouduttu tinkimään, on vaikuttanut epäasialliseen käytökseen, kiusaamiseen tai syrjinnän kohteeksi joutumiseen. (Hakanen, ym. 2019, 48–49.) Epäasiallista kohtelua ilmenee useammin suuremmilla paikkakunnilla, joissa mahdollisesti erotellaan nuoria kalliiden liikuntaharrastusten, kaupallisten liikuntakeskusten ja -liikuntavälineiden mukaan. Pienemmillä paikkakunnilla vähäisten liikuntamahdollisuuksien vuoksi harrastaminen voi olla yhtenäisempää, joten epäasiallisuutta-kin kohdataan harvemmin. (Hakanen ym. 2019, 104.)

Salasuon mukaan (2021b, 32) myös kulttuuri-, taide- ja mediaharrastuksissa kohdataan epäasiallista kohtelua, kiusaamista sekä syrjintää. Kokemuksia on niin tytöillä kuin pojilla kaikissa ikäryhmissä, mutta 10–14-vuotiaana pojat kokevat tyttöjä huomattavasti enemmän epäasiallista kohtelua. Vähemmistöihin kuuluvat nuoret, kuten esimerkiksi toimintarajoitteiset tai seksuaalivähemmistöihin kuuluvat, kokivat epäasiallisuutta muita enemmän. (Salasuo 2021a, 77–79.) Melkein kaikissa harrastuksissa esiintyy yleisimmin epäasiallisena kohtelun muotona koettua vähättelyä ja aliarvioimista. Pilkkaaminen ja nimittely olivat myös hyvin yleisiä epäasiallista kohtelua kokeneilla vastaajilla. Epäasiallisen kohtelun muotona esiintyi myös kokemukset ryhmän ulkopuolelle jättämisestä. (Salasuo 2021a, 84.)

Harrastamisen edistämisen hallitusohjelmassa 2019–2023 oleva työryhmä esittää hallitusohjelmatavoitteissaan nollatoleranssia lasten ja nuorten harrastuksissa tapahtuvalle kiusaamiselle ja syrjinnälle. Koulutusten avulla edistetään kiusaamisen ja syrjinnän vähentämistä. Opetus- ja kulttuuriministeriö

yhdessä sidosryhmien kanssa kokoaa harrastustoimijoille ohjeistuksen, kuinka tunnistaa epäasiallinen kohtelu, kiusaaminen ja syrjintä ja puuttua niihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 43.)

Kevään 2020 covid-19 toi uudenlaisen haasteen lasten ja nuorten harrastustoiminnalle. Osa harrastuksista laitettiin tauolle kokonaan. Lasten harrastusmahdollisuuksien eriarvoisuus huolestutti lapsiasiavaltuutettua Elina Pekkarista: ”Vapaa-aika ja virkistäytyminen on yksi lapsen oikeuksista, joka lausutaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa. Myös ohjattu virkistäytyminen on erittäin tärkeää lapsen hyvinvoinnin ja kehittymisen kannalta.” Pekkarisen mukaan tapauskohtaisesti tullaan näkemään, minkälaiset seuraukset harrastusrajoituksista saadaan. Hänen mukaansa eniten kärsivät lapset, joilla jo muut elämänalueet ovat heikosti. (Manninen 2021.)

Syksyllä 2020 hallitus ei halunnut puuttua lasten ja nuorten harrastustoimintaan uusilla suosituksilla, koska haluttiin turvata lasten ja nuorten harrastustoiminta kaikissa tilanteissa. Tutkimusten mukaan korona ei ole niin vaarallinen lapsille ja nuorille, kuin aikuisille. Edeltävän kevään näyttöjen perusteella harrastamisen keskeyttämisestä on päinvastoin ollut lapsille paljon haittaa. (Karttunen, ym. 2020.)

Valtion liikuntaneuvoston (2020) tekemässä selvityksessä koronapandemia ja sen myötä asetetut rajoitukset vaikuttivat lasten ja nuorten kevään arkipäivien liikuntaharrastusten vähenemiseen. Myös arkiliikuntaan vaikutti koulupäivän liikunnan, välituntiliikkumisen ja koulumatkaliikunnan väheneminen. Etäkoulun tehtävien kuormitus katsottiin nuorten kokemuksena liikkumisen yleisempänä esteenä. Väestön liikuntaan kohdistuvat lopulliset koronapandemian vaikutukset nähdään vasta tulevaisuudessa. (Valtion liikuntaneuvosto 2020.)

Tammikuussa 2021 Suomen Olympiakomitea (2021c) julkaisi avoimen kirjeen tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikolle, jossa kerrottiin rajoitusten tuottamista haitoista lapsille ja nuorille. Kirjeessä toivottiin rajoitusten purkamista vielä, kun on mahdollista estää lasten ja nuorten passivoituminen ja laajempien harrastajamäärien laskun. Seurojen harrastajamäärien vähenemisen seuraukset vaikuttivat jo taloudellisesti lakkausuhkana ja suomalaisen seuratoiminnan romahtamisuhkana. Aktiivista liikuntaharrastuksesta vapautuva

vapaa-aika siirtyisi enemmän älylaitteiden pariin, jonka seuraukset näkyisivät niin lasten tulevaisuudessa, kuin kansanterveydessä ja -taloudessakin. Kirjeessä mainittiin liikuntaharrastuksen keskeyttämisen olevan uhka lasten ja nuorten hyvinvoinnille, sillä aktiivinen harrastustoiminta toimii ennaltaehkäisevästi muun muassa syrjäytymistä. Kirjeen mukaan oli liitetty Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuksen selvitys (KIHU 2020) siitä, kuinka harvinaisia seurojen altistumistoimenpiteet, tartunnat ja altistumiset ovat olleet.

Teiskonlahden (2021) mukaan Suomen Olympiakomitean puheenjohtaja Mikko Salonen oli hyvin huolissaan hallituksen linjaamien uusien koronarajoitusten vaikutuksista lasten ja nuorten liikuntaharrastuksiin. Jo vuoden 2020 rajoitustoimilla oli merkittäviä seurauksia ja aiempiin vuosiin nähden isompien lajien harrastustoiminnasta oli korona-aikana Suomessa lopettanut 25 000 lasta. Ja nyt seuraavaan syksyyn mennessä epäiltiin toiset 25 000 lasta jättävän harrastuksensa. Maaliskuussa 2021 voimaan astuneen kolmen viikon sulkutilan ajaksi muun muassa yläkoulut menivät etäopetukseen ja yli 12-vuotiaiden lasten ja nuorten harrastustoiminnat keskeytettiin leviämisalueella sekä suositteliin kiihdytysalueella keskeytettäväksi. (Teiskonlahti 2021.)

2.4 Harrastamisen Suomen malli

Harrastamisen Suomen malli on saanut vaikutteita Islannista, jossa otettiin käyttöön niin sanottu Islannin malli ennaltaehkäisemään nuorten päihde- ja rikoskierteitä. Malli on saanut alkunsa 1990-luvulla tutkimusperusteisesta lähestymistavasta, jolla pyritään hillitsemään nuorten päihteidenkäyttöä ja ennaltaehkäisemään päihteisiin liittyviä ongelmia. Islannin mallissa koulupäivän yhteydessä tarjotaan erilaisia harrastuksia matalalla kynnyksellä ja harrastuksia tuetaan kunnissa harrastuskorteilla. Kodin ja koulun välistä yhteistyötä lisättiin. Lapsilla ja nuorilla on sovitut yhteiset kotiintuloajat, joita vanhemmat valvovat partioimalla naapurustoissa ja pitävät huolen, että kotiintuloaikoja noudatetaan. Islannin mallissa luotiin kaikille lapsille ja nuorille yhdenmukaiset säännöt. Päihteiden saatavuuteen on tehty rajoituksia ja myynnissä on kiristetty ikärajoja. (Härkönen 2019.)

Suomen mallissa ei tulla näkemään kotiintuloaikoja eikä vanhempainpartioita, mutta Islannin mallista saadaan poimittua tärkeitä osia ennaltaehkäisy- ja

parannuskeinoina jo havaittuihin ongelmiin. Tarjoamalla jokaiselle lapselle mahdollisuus maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä saadaan jo paljon hyvää aikaiseksi. Mallilla ratkaistaisiin koulupäivän jälkeinen lastenhoito vanhempien vielä ollessa töissä, saataisiin helpotusta lasten turvattomuuden tunteeseen sekä lasten ja nuorten liikuntasuosittelun noudattamisen paranemiseen. (Härkönen 2019.)

Moni urheiluseurojen lasten ja nuorten harrastustoiminta painottuu Myllyahon (2018) mukaan suurilta osin ilta-aikaan. Harrastustilat ovat haluttuja ja varattuja, mutta iltapäivisin olisi vapaita salivuoroja tarjolla. Jos harrastustoiminta olisi heti koulupäivän jälkeen, kun koulut loppuvat aikaisin ja vanhemmat ovat vielä töissä, jäisi perheille enemmän yhteistä aikaa iltaisin.

Harrastamisen Suomen malli, jonka päätavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen, järjestää mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa koulupäivän yhteydessä. Tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa harrastus sekä ehkäistä syrjäytymistä ja tuottaa jokaiselle peruskoululaiselle mahdollisuus ilmaiseen harrastukseen koulupäivän aikana. Kohderyhmänä ovat peruskoulun ala- ja yläkoululaiset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.)

Kevään 2020 koronan takia monen lapsen ja nuoren harrastusmahdollisuudet heikkenivät, kun koulut siirtyivät etäkouluiksi. Tämä aika aiheutti monelle koululaiselle myös yksinäisyyttä ja hyvinvoinnin heikkenemistä. (Valtioneuvosto 2021, 96–97.)

Harrastamisen Suomen mallin ensimmäisen vaiheen tarkoituksena oli pilotoida harrastamista koulupäivän aikana. Tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kunnissa. Suomen mallin suunnittelua varten tiede- ja kulttuuriministeri asetti valmistelutyöryhmän, jonka tehtävänä oli tuottaa tietopohjaa sekä valmistella esitys mallin ensimmäisestä vaiheesta. Ryhmä jätti esityksensä tiede- ja kulttuuriministerille kesäkuussa 2020. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Suomen mallin pilottihaussa 3.11.–2.12.2020 haettiin mukaan kuntia, jotka ovat valmiit käynnistämään Suomen mallin mukaisen harrastustoiminnan

alkuvuodesta 2021. Toinen haku oli keväällä 2021 ja koski syksyllä alkavaa toimintaa. Suomen malli otettiin käyttöön kokeiluna useassa kunnassa, jotka olivat hakeneet mukaan Harrastamisen Suomen mallin -pilottiin. Tavoitteena oli juurruttaa harrastaminen koulupäivän yhteydessä kuntien pysyväksi toiminnaksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021.)

Yhteensä 112 kuntaa valittiin Harrastamisen Suomen mallin pilottiin ja aluehallintovirastot myönsivät niille yhteensä 6,4 miljoonaa euroa avustuksia pilottien toteutusta varten. Yhteensä avustuksen piiriin otettiin yli tuhat koulua ja yli 200 000 oppilasta. (Aluehallintovirasto 2021.)

Suomen mallissa yhdistyvät lasten ja nuorten kuuleminen harrastustoiveista, olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.)

Syksyllä 2020 opetus- ja kulttuuriministeriö selvitti Koululaiskyselyn avulla peruskoululaisten harrastustoiveita. Lasten ja nuorten mieleisiä ja maksuttomia harrastuksia on tarkoitus lisätä koulupäivään. Kunnat kehittelevät omien koulujensa oppilaiden toiveista tulleita harrastusmahdollisuuksia koulupäivään kevään 2021 kokeilujakson aikana ja myöhemmin harrastustoimintaa vakiinnutetaan osaksi kunnan toimintaa. (Aluehallintovirasto 2021.)

Syksyn 2020 Koululaiskyselyyn vastasi yhteensä 197 040 lasta ja nuorta. Yli puolet eli 55 % osallistuneista halusi aloittaa uuden harrastuksen. Mielekäs harrastus puuttui joka viidenneltä vastaajalta, mutta 60 % heistä toivoi aloittavansa harrastamisen. Kyselyssä selvitettiin koululaisten suosikkiharrastuksia sekä sellaisia harrastuksia, mitä haluaisi kokeilla yhteensä 76 valitusta harrastuksesta. Alakoululaisten harrastustoiveista suosittuja olivat parkour, kiipeily, ruuanlaitto, eläintenhoito, kuvataide, lumilautailu/laskettelu sekä jalkapallo. Yläkoululaisten toiveharrastuksiin kuului kuntosali, lumilautailu/laskettelu, ruuanlaitto, keilailu, ampumaurheilu/jousiammunta, mopon korjaus ja biljardi. Tyttöjen ja poikien harrastukset erosivat toisistaan. Tyttöjen harrastustoiveina olivat ratsastus, ruuanlaitto, kuvataide, eläinkerho, tanssi, kiipeily ja agility. Poikien suosikkeihin kuului parkour, pelisuunnittelu/koodaus, jalkapallo, mopon korjaus, BMX-pyöräily/maastopyöräily, metsästys, ja lumilautailu/laskettelu. Tyttöjä kiinnosti kokeilla muun muassa elokuvakerhoa, kädentaitoja,

muotipiirtämistä ja valokuvausta. Pojilla oli kiinnostusta kokeilla historiankerhoa, arkkitehtuuria sekä media-, video- ja valotaidetta. (Valtioneuvosto 2020.)

Syksyllä 2021 Harrastamisen Suomen malli sai Opetushallitukseen yhteyspisteen, jonka tehtävänä on edistää kuntien ja harrastustoimijoiden välistä yhteistyötä, kerätä ja jakaa hyviä käytänteitä sekä auttaa kuntia löytämään lasten ja nuorten toivomien harrastusten järjestäjiä. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto vastaa yhteyspisteestä toimien yhteistyössä laajan kunta- ja harrastusverkoston kanssa. (Suomen Olympiakomitea 2021a.)

Suomen malliin kuuluu myös vuosittain järjestettävä valtakunnallinen harrastusviikko. Viikon päätavoite on auttaa lapsia ja nuoria löytämään itselleen oma harrastus ja viikon aikana oppilaiden on mahdollista tutustua taiteen, kulttuurin, tieteen, liikunnan ja muiden alojen harrastuksiin. Kunnat, koulut ja harrastustoimijat voivat järjestää tutustumismahdollisuuksia eri harrastuksiin muun muassa koulujen välitunneilla tai harrastusmessuilla. Harrastusviikon idea on tullut lapsilta ja nuorilta. (Suomen Olympiakomitea 2021b.)

Ympäri vuoden on mahdollista päästä kokeilemaan uusia harrastuksia virtuaalisesti harrastusviikko.fi-sivuston avulla. Näihin harrastuksiin oppilas voi tutustua joko itsenäisesti tai vanhempien tai opettajan kanssa. Erilaisia harrastusvaihtoehtoja on kokkauksesta parkouriin ja teatterista sarjakuvien luomiseen. (Suomen Olympiakomitea 2022.)

3 OMA JUTTU KAIKILLE – HARRASTAMISEN MIKKELIN MALLIN PILOTTI 2021

Mikkeli oli yksi 112 kunnasta, joka haki syksyllä 2020 mukaan Harrastamisen Suomen mallin pilottiin ja tuli valituksi. Mikkelin kaupungin sivistyspalveluiden kehittämispäällikkö kertoo kaupungin järjestäneen kouluissa kerhoja jo vuosia. Kerhotoimintaa ovat ohjanneet koulun henkilökunta tai ulkopuoliset järjestäjät. Nyt saatavalla uudella rahoituksella harrastus- ja kerhotoiminta laajentuvat entisestään muun muassa järjestöjen myötä. (Huhtala 2020.)

Keväällä 2021 Mikkelin peruskouluihin saatiin koulupäivän yhteyteen lisää harrastusmahdollisuuksia Harrastamisen Suomen mallin mukana. Kerhot, joita

toteutettiin, olivat alun perin lasten ja nuorten toivomia. Syksyllä 2020 Mikkelin peruskoululaisille tehtiin opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämä koululaiskysely, jossa kysyttiin oppilaiden harrastustoiveita. Myös nuorten omaehtoista harrastustoimintaa valvotussa ympäristössä oli mahdollista toivoa. (Huhtala 2020.)

Harrastus- ja kerhotoimintaa järjestettiin joko kouluilla tai koulujen läheisyydessä. Koulusta riippuen toimintaa toteutettiin koulupäivän yhteydessä aamulla, pitkällä välitunneilla tai iltapäivällä koulupäivän jälkeen. Kaikki peruskoulun ikäluokat olivat edustettuina. (Huhtala 2020.)

Harrastamisen Suomen mallin Mikkeliissä toteutettavaan pilottiin valittiin yhteensä seitsemän koulua, jotka olivat Anttolan yhtenäiskoulu, Kalevankaankoulu, Mikkelin Lyseo, Peitsarin koulu, Rantakylän koulu, Suomenniemen koulu sekä Urheilupuiston koulu. Näiden seitsemän koulun yhteyteen järjestettiin lasten ja nuorten toivomaa harrastustoimintaa kevään 2021 ajaksi. Harrastustoimintaa järjestivät sekä koulun oman henkilöstö että eri harrastusjärjestäjät. Yhteensä toteutettiin 19 eri harrastusryhmää. Harrastuksina toteutuivat mm. parkour, kuntosali, kuvataide, ruoanvalmistus, kiipeily, tukioppilaskerho, tanssi ja sirkus, musiikki, valokuvaus sekä erilaiset monitoimikerhot. Harrastustoimintaan oli tarkoitus kutsua mukaan erityisesti vähän harrastavia lapsia ja nuoria. Joillakin kouluilla harrastus järjestettiin kaikille oppilaille tai jonkun luokan kaikille oppilaille, osallistuminen oli kuitenkin vapaaehtoista. Toimintaa koordinoi osa-aikainen koordinaattori ja monialainen tiimi. Tavoitteena oli Mikkelin strategian mukainen "oman jutun" etsintä. (Aviavustukset 2020; Mikkelin kaupunki 2020.)

Kevään 2021 aikana Mikkelin kaupungin (2020) mukana oli sekä kaupungin pienin koulu, että suurimmat koulut. Kuljetukset hoituivat suurimmalla osalla koululaisten käytössä olevan Waltti-kortin ansiosta. Maaseutukouluilla oli mahdollista hyödyntää myös harrastusvälitunteja. Harrastustoiminnassa oli mahdollisuuksia syventyä yhteen harrastusaiheeseen ja toimintaan sekä monitoimikerhojen avulla tutustua eri harrastuksiin. Harrastuksissa oli ohjaajina sekä koulun aikuinen että järjestöistä tai yrityksistä palkattu ohjaaja. Hankkeeseen palkattiin osa-aikainen koordinaattori, jolla on apunaan monialainen koordinaatioryhmä. Yhteisellä koordinoinnilla pyrittiin harrastusjärjestäjien ja

koulujen kannalta selkeän toimintamallin rakentamiseen. Tarkoituksena oli toiminnan laajentamista myöhemmin kaikkien koulujen yhteyteen sekä uusien harrastusjärjestäjien mukaan saamista. Toimintatapoja varten katseen avartaminen katsottiin tärkeäksi jatkotoimintaa ajatellen, jotta voidaan ottaa entistä paremmin lapset, nuoret ja perheet mukaan toiminnan suunnitteluun, viestintään ja toteutukseen sekä saada uusia kumppaneita harrastusohjaajiksi. Suuntana oli Mikkelin ja Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoite "Oma juttu kaikille". Rakentaa yhteistyötä myös uusien harrastustoimijoiden kanssa kevään aikana seuraavan lukuvuoden harrastuskalenteria ja -hakemusta valmistellen.

Oma juttu kaikille -hankkeen toimintasuunnitelmassa Mikkelin kaupungin (2020) mukaan oli pyrkiä aloittamaan harrastuksen niin pian kuin mahdollista. Jo ennestään tuttuun etsivään harrastustoimintaan oli tavoitteena painottaa yhä enemmän keskustellen oppilaiden kanssa aiheesta sekä kannustaa osallistumaan koululla järjestettävään harrastustoimintaan. Osa oppilaiden toiveista toteutui muilla kerhoilla, siksi kaikkiin Opetus- ja kulttuuriministeriön kyselyn suosituimpiin harrastuksiin ei haettu rahoitusta tästä hausta. (Mikkelin kaupunki 2020.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohde ja kohderyhmä

Tämän opinnäytetyön kohteena on Harrastamisen Suomen mallista versioitu Mikkelin mallin pilotti, joka toteutettiin keväällä 2021 Oma juttu kaikille -hankkeen järjestämänä. Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat pilottiin osallistuneet lapset ja nuoret sekä heidän koulupäivänsä aikana toteutettujen harrastuskerhojen ohjaajat.

4.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön avulla selvitetään, miten oppilaiden kuuleminen on otettu huomioon, kuinka harrastusmahdollisuudet ovat toteutuneet ja kuinka hyödylliseksi oppilaat kokevat Suomen mallin osana omaa elämäänsä. Opinnäytetyössä tutkin pilotin toteutumista, kiinnostaako toiminta jatkossa ja onko oppilaille vapaa-aikana muita harrastuksia. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Miten Harrastamisen Suomen mallissa harrastaminen koulupäivän aikana on toteutunut?
2. Kuinka mielekkääksi Harrastamisen Suomen mallin -pilotti koettiin?
3. Miten mikkeliläiset peruskoululaiset lapset ja nuoret harrastavat?
4. Miten korona on vaikuttanut lasten ja nuorten harrastamiseen?

Opinnäytetyön tutkimuksessa aineistonkeruu on toteutettu kysymyssarjana tutkimuskysymyksiä myötäillen niin, että useamman kysymyksen avulla pyritään saamaan vastauksia varsinaisiin tutkimuskysymyksiin.

4.3 Tutkimusote

Opinnäytetyön tutkimusotteeksi valikoitui lasten ja nuorten aineistonkeruun osalta kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Aineistonkeruu toteutettiin Webropol-kyselynä pilottiin osallistuneille koululaisille.

Myöhemmin seuraavana syksynä katsottiin tarpeelliseksi ottaa tutkimuksen toteutukseen mukaan myös toinen tutkimusote, kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, joka kohdistettiin pilottiin osallistuneisiin harrastusten ohjaajiin. Laadullinen aineistonkeruu toteutettiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla haastatteleamalla toiminnasta vastaavia ohjaajia.

Kun käytössä on sekä kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusmenetelmä että kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä, kyseessä on monistrateginen tutkimus (Hirsijärvi & Hurme 2008, 28). Menetelmiä yhdistämällä kohteesta saadaan kokonaisvaltaisempi kuva, mikä parantaa tulosten monipuolisuutta ja luotettavuutta. (Hirsijärvi ym. 2015, 232–233).

Määrällisessä tutkimuksessa korostetaan yleispäteviä syitä ja seurauksia. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeisiä ovat johtopäätökset aiemmista tutkimuksista, aiemmat teoriat, hypoteesien esittäminen ja käsitteiden määrittely. Aineiston keruusuunnitelmassa on tärkeää, että havaintoaineisto soveltuu määrälliseen mittaamiseen. Tutkimuksen kohteena olevista henkilöistä määrittellään perusjoukko, johon tulokset pätevät, ja heistä otetaan otos. Muuttujista muodostetaan taulukot ja aineisto saatetaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Tutkimuksen päätelmät perustuvat havaintoaineiston tilastolliseen

analysointiin, kuten tulosten kuvailuun prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 139–140.)

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on näyttää tulkintojen avulla välittömän havainnoinnin ulkopuolisia asioita yksilön havainnoista, ei niinkään etsiä totuutta tutkittavasta asiasta (Vilkkä 2021, 94). Laadullisessa tutkimuksessa halutaan ymmärtää ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta, jotta voidaan saada laajempi käsitys ilmiöstä. Tutkijaa kiinnostavat tutkittavassa asiassa tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden ajatukset, kokemukset, tuntemukset sekä merkitykset. (Kananen 2017, 33; Juuti & Pusa 2020.)

Teemahaastattelu on yleisimpiä tiedonkeruumenetelmistä laadullisen tutkimuksen toteutuksissa. Se on haastattelijan ja haastateltavan välistä keskustelua aihe eli teema kerrallaan, jotka haastattelija on miettinyt etukäteen. Teema on enemmän kuin kysymys, laajempaa kokonaisuutena se on tutkittavaan ilmiöön liittyviin ennakkonäkemyksiin vaikuttavia aiheita. (Kananen 2014, 70–76.) Kun teemahaastattelu on puolistrukturoitu, vastauksia ei ole sidottu tiettyihin vastausvaihtoehtoihin, vaan haastatteluun osallistuneet saavat vastata kysymyksiin omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2004, 193–195).

4.4 Aineistonkeruuprosessi ja analyysi

Opinnäytetyön Webropol-kysely toteutettiin toukokuussa 2021. Kun Webropol-kysely valmistui, sain Oma juttu kaikille -hankekoordinaattorilta tiedot kouluista ja koulujen rehtoreista, jotka olivat mukana pilotissa. Kaikkien Mikkelin alueella pilottiin osallistuneiden koulujen rehtoreille lähetettiin sähköpostiviesti (liite 1/1), jossa esiteltiin tutkimuskysely, kyselyn tarkoitus ja pyydettiin lupa kyselyn toteuttamiseen. Mukaan oli lisätty linkki Webropol-kyselyyn (liite2). Tarkoitus oli, että kysely välitetään koululta kaikille pilottiin osallistuneille lapsille ja nuorille. Kyselyn toteutumiseen jäi lopulta aikaa koulujen kaksi-kolme viimeistä viikkoa ennen kesälomaa.

Neljä rehtoria vastasi välittävänsä kyselyn kohderyhmälle. Eräs koulu ilmoitti käyttävänsä Google Classroomia, joka oli heille tuttu toimintamalli, toiselta koululta ilmoitettiin kyselyn laitto Wilman kautta osallistuneiden perheille ja

kolmannesta koulusta kerrottiin, että linkki välitettäisiin kerhossa olleille oppilaille. Viikon päästä laitoin vielä muistutuksen kyselystä rehtoreille ja kiitin siinä jo tulleista vastauksista ja toivoin saavani vielä lisää vastauksia (Liite1/2).

Syksyllä 2021 kokosin kysymyssarjan teemahaastattelua varten tutkimuskysymyksiä myötäillen. Kysymyksiä oli luotu teemanmukaisesti pääkysymyksiä. Lisäksi pääkysymysten alaisuuteen oli luotu pieniä kohdentavia lisäkysymyksiä johdattamaan haastattelun etenemistä.

Haastattelun valmistuttua selvitin Oma juttu kaikille -hankekoordinaattorilta kevään kerho-ohjaajien/-opettajien nimiä ja mahdollisia sähköpostiosoitteita, jotta voisin lähettää heille haastattelupyynnön. Haastateltaviksi henkilöiksi valikoitui niiden koulujen kerho-ohjaajat, joista oli saatu Webropol-kyselyyn vastauksia. Lähetin viidelle mukana olleelle ohjaajalle/opettajalle sähköpostitse haastattelupyynnön (Liite 3) ja sain kahdelta myönteisen vastauksen.

Ensimmäinen haastattelu toteutettiin henkilökohtaisella tapaamisella Kahvila Nandassa. Kokonaisuudessaan haastattelutilanne kesti noin 1,5 tuntia ja nauhoitusaikaa yhteensä noin 45 minuuttia.

Toinen haastattelu toteutui neljännen korona-aallon alkutaipaleen vuoksi Teams – verkko-ohjelmalla etäyhteyksin tietokoneiden välityksellä. Aikaa oli varattuna tunti, mutta haastattelu saatiin toteutettua noin 40 minuutissa.

Aineiston analyysi alkoi litteroimalla ohjaajille tekemäni haastattelut. Haastattelussa olin käyttänyt digitaalista äänitallenninta. Kysyin luvan haastattelumateriaalin käyttöön anonymisti, näin ollen harrastustoiminnan ohjaajien nimiä ei tuoda julki. Molemmissa haastatteluissa nauhoitus päätettiin teemakysymysten (Liite 4) mukaan useampaan lyhyempään osaan, jotta aineiston purkaminen olisi helpompaa. Sisällönanalyysi toteutui teema kerrallaan nauhoittamalla useampi kysymys vastauksineen. Äänitiedostot muutettiin tekstiksi käyttäen Microsoft Wordin Sanele-ominaisuutta ja litteraatiot tarkastettiin vielä manuaalisesti kuuntelemalla äänitiedostoa tekstin korjausta varten. Haastatteluista kertyi yhteensä 16 litteroitua sivua, jotka yhdistin teemoittain ja lisäsin opinnäytetyön tuloksiin kyselyn tuloksien yhteyteen. Haastateltavat anonymisoitiin

litterointivaiheessa käyttäen heistä tunnisteita H1 ja H2, haastattelujärjestyksen mukaan. Litteroinnista poistettiin toistuvat tilkesanat lauseista.

Sisällönanalyysissä yhdistelin teemoittain niin kyselyn kuin haastattelun tuloksia. Kokosin kyselyn vastauksista kaavioiden graafiset esitykset, niiden alle kaavioiden selitteet eli kyselyn tulokset sekä haastattelusta saadut teemaan sopivat vastaukset.

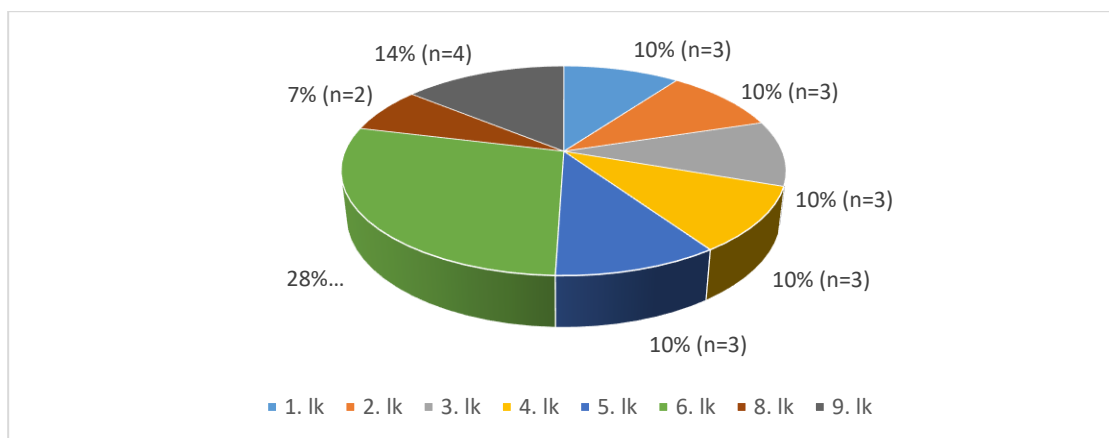
5 TULOKSET

5.1 Vastajien perustiedot

Oma juttu kaikille -Harrastamisen Mikkelin mallin pilottiin, joka oli osana Harrastamisen Suomen mallin keväällä 2021 järjestettyä pilottia, osallistui Mikkelin alueelta Yhteensä seitsemän koulua. Toimintaa järjestettiin koulukohtaisesti peruskoulun oppilaille, joista halukkaiden oli mahdollista osallistua harrastamaan koulupäivän aikana. Kyselyyn tuli vastauksia 29 (n = 29), joista 35 % (n = 10) tyttöjä, 55 % (n = 16) poikia ja 10 % (n = 3) ei halunnut kertoa sukupuoltaan.

Kysely lähetettiin pilottiin osallistuneille seitsemälle koululle, ja vastauksia tuli (Kuva 1.) kolmelta koululta; 1. koulu 10 % (n = 3), 2. koululta 69 % (n = 20) sekä 3. koulusta 21 % (n = 6). Anonyymi-syistä en tuo julki koulujen nimiä, jotta kyselyyn vastanneet oppilaat eivät tule tunnistetuksi.

Kysely lähetettiin kouluille toukokuun puolivälissä ja kesälomien alkuun oli enää muutama viikko. Loppukevään kyselyn pitäminen ei ollut paras mahdollinen ajankohta, koska vastausaikaa lomien vuoksi ei voinut pidentää. Kesän jälkeen ei kyselyä voinut uusida, koska kaikki oppilaat olleet enää samoissa kouluissa (6. luokkalaiset siirtyneet yläkouluun ja 9. luokkalaiset poistuneet peruskoulusta).

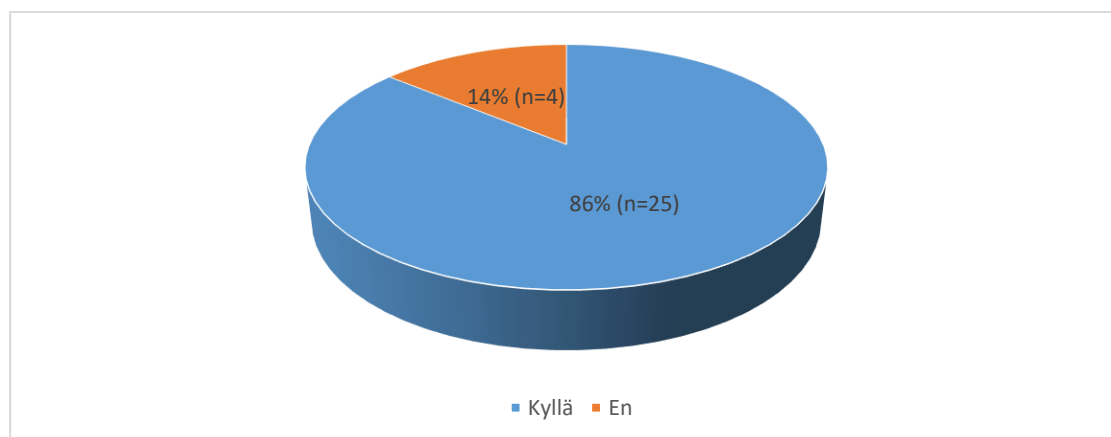

Kuva 1. Luokka-aste.

Yhteensä vastaajista (Kuva 1.) 1. luokkalaisia oli 10 % (n = 3), 2. luokkalaisia 10 % (n = 3), 3. luokkalaisia 10 % (n = 3), 4. luokkalaisia 10 % (n = 3), 5. luokkalaisia 10 % (n = 3), 6. luokkalaisia 28 % (n = 8), 8. luokkalaisia 7 % (n = 2) sekä 9. luokkalaisia 14 % (n = 4). Ainoastaan yksi luokka-aste jäi vastaamatta eli 7. luokkalaisilta ei tullut yhtään vastausta.

5.2 Harrastamisen Suomen mallin pilotin toteutuminen

Kyselyssä alussa kerrottiin syksyllä 2020 olleen harrastustoivekysely ja vastaajilta kysyttiin, olivatko he osallistuneet kyselyyn.

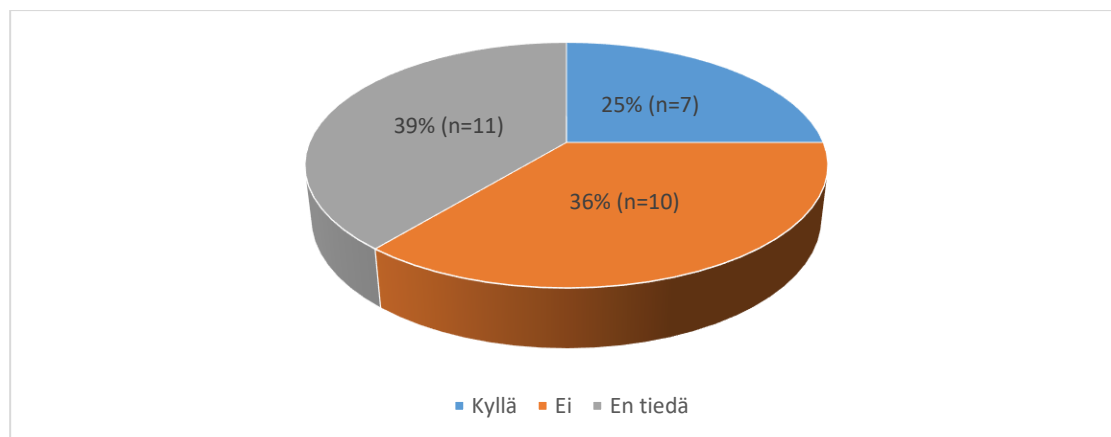

Kuva 2. Harrastustoivekyselyyn osallistujat.

Kyselyyn vastaajista 86 % (n = 25) kertoi osallistuneensa (Kuva 2.) syksyllä 2020 järjestettyyn harrastustoivekyselyyn. Vastaajista 14 % (n = 4) ei ollut osallistunut harrastustoivekyselyyn. Pilotin alkuperäisenä tarkoituksena oli lasten ja nuorten kuuleminen koululaiskyselynä harrastustoiveista, joita

harrastamisessa koulupäivän aikana toteutettaisiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a).

Oppilailta kysyttiin, mitä he olivat toivoneet ja oliko heidän toivomansa harrastustoive toteutunut.

Kuva 3. Harrastustoiveen toteutuminen.

Lasten ja nuorten kuulemista varten järjestettyyn harrastustoivekyselyyn koululaiskyselynä syksyllä 2020 vastanneiden harrastustoive oli (Kuva 3.) keväällä 2021 toteutunut 25 % (n = 7). Vastaajista 36 % (n = 10) ei ollut saanut harrastustoivettaan pilotin toimintaan. Vastaajista 39 % (n = 11) ei tiennyt, oliko heidän harrastustoiveensa toteutunut. Harrastustoiveina vastaajat ilmoittivat toivoneensa muun muassa käsityöjuttuja, kuntosalin, shakkikerhoa, taidejuttuja, mopon rassausta, parkouria, koodausta, keppihevostastusta, sählyä, jousiammuntaa, jääkiekkoa, maastopyöräilyä sekä muita liikuntaan liittyviä harrastuksia. Moni vastaaja ilmoitti, ettei enää muistanut, mitä harrastustoimintaa oli edellisellä syksyllä toivonut.

Puoli vuotta peruskoululaiselle voi olla hyvinkin pitkä aika, eikä edellisen kauden tapahtumat ole välttämättä enää mielessä, kun ajatukset kulkevat siinä hetkessä. Lapset ja nuoret elävät hetkessä. Jos heidän kuulemisensa harrastustoiveista johonkin tulevaan ei ole ollut merkityksellinen, ei muistijälkeä välttämättä löydy.

Ohjaajilta kysyttiin, tiesivätkö he, kuinka lasten ja nuorten kuuleminen koululaiskyselyssä oli toteutunut. Molemmat haastateltavat olivat sitä mieltä, että

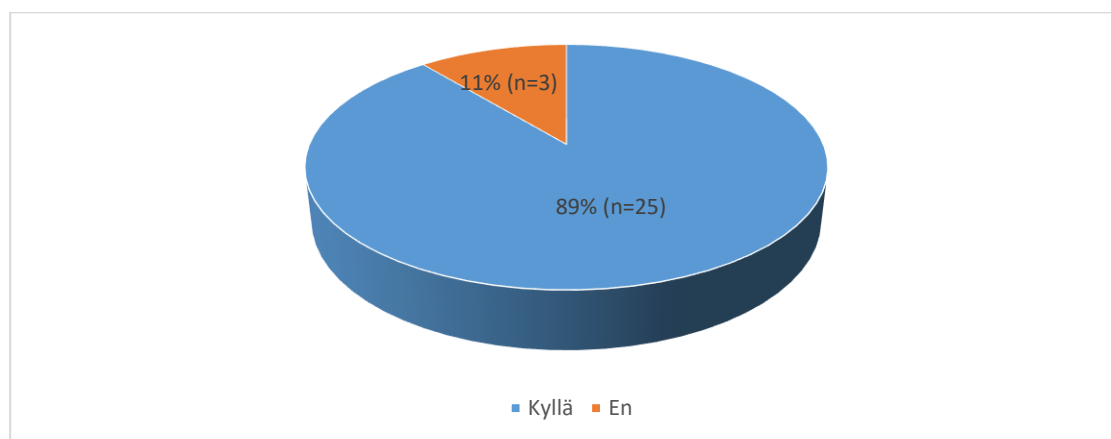
juuri oppilaiden kuuleminen oli tärkeässä roolissa harrastustoiminnan valintoihin ja toteutumiseen.

Kyllä mä ymmärsin niin, että he menivät nimenomaan oppilaiden kyselyn mukaan. Enemmistö oli halunnut parkouria ja akrobatiaa, ja sen takia mä olin se opettaja, koska oli tavallaan mun oma osaamisalue. H1

No ainakin meidän kerhon käynnistymisessä ihan olennaisesti. H2

Toisen ohjaajan mielestä heillä oli muitakin kerhoja tarkoitus toteuttaa, kuten kuvataidetta ja muuta, jopa mahdollisesti koulun ulkopuolisella ohjaajalla. Hän ei kuitenkaan tiennyt, olivatko muut kerhot toteutuneet. Heillä oli kevään 2021 kuulemisessa toivottu kuntosalin lisäksi myös keilausta ja tanssia, jotka oli mahdollista toteuttaa tavallaan, koska heidän kuntosalikerhonsa oli monilajikerhon nimellä. Suurin osa toiminnan sisällöstä oli kuntosalikerhoa, mutta koska ohjaustunteja jäi yli, niin toinen liikunnanopettaja oli luvannut talvella järjestää muutamia keilauskertoja. Ja pientä tanssiosuutta oli tarkoitus järjestää kevätpuolella 2022.

Oppilailta kysyttiin olivatko he osallistuneet koulupäivän aikana järjestettyyn harrastustoimintaan ja mihin toimintaan he olivat osallistuneet.

Kuva 4. Osallistuminen koulupäivänaikaiseen harrastustoimintaan.

Vastaajista 89 % (n = 25) kertoi (Kuva 4.) osallistuneensa koulupäivän aikana järjestettyyn harrastustoimintaan keväällä 2021. Vastaajista 11 % (n = 3) ei ollut osallistunut toimintaan. Lisäkysymyksenä mihin toimintaan vastaajat olivat osallistuneet, vastaukseksi eri lajeista saatiin kuntosalikerho, salibandy/sähly, maastopyöräily/pyöräily, sirkus, parkour, tanssikerho ja futis.

Parkour oli varsinkin pojilla yksi suosituimmista harrastustoiveista ihan maanlaajuisestikin (Valtioneuvosto 2020), joten hienoa, että se saatiin toteutettua Mikkelissäkin.

Ohjaajilta kysyttiin kuinka heidän mielestään koulupäivän aikainen harrastaminen on toteutunut, onko ollut haasteita ja/tai onnistumisia ja mihin koulupäivän yhteydessä olevaa harrastustoimintaa tarvitaan. Ensimmäisen ohjaajan mielestä kevään pilotissa harrastaneet oppilaat olivat hyvin kiinnostuneita ja sitoutuneita osallistumaan toimintaan. Keväällä 2020 heillä oli yksi ryhmä ja samana syksynä kaksi ryhmää, jossa samanikäiset oppilaat harrastivat kerran viikossa.

Keväällä ne oli hyvin tasaisia, se tulee aina se sama porukka ja mun mielestä oli hyvää energiaa ja halusivat ehdottomasti tulla kokeilemaan. H1

Tilojen kanssa tuntui kuitenkin olevan vähän ongelmia, kun lajina oli parkour, koska sisätiloissa ei ollut mahdollisuutta toteuttaa toimintaa yhtä vapaasti kuin ulkosalla.

Ei ole ehkä vapaita seiniä missä voisi hirveästi tehdä mitään ja sitten parkouriin olisi melkein kivempi lähteä ulkotiloihin, koska on enempi tekemistä tai vaihtelua ainakin. H1

Harrastustoimintaa oli tarkoitus järjestää koulupäivän yhteydessä ja niin se toteutui heilläkin heti koulupäivän jälkeen tunnin kestäväällä harrastamisella.

Mä luulen, että se on koulupäivä ensin ja sitten tulee saman tien sen jälkeen eli kestää noin tunnin. H1

Tällaiselle ilmaiselle harrastustoiminnalle on ohjaajan mielestä selvästikin tarvetta, sillä se antaa täydellisen mahdollisuuden kaikille harrastamisen peruskoululaisille lapsille.

Vaikka tulla kokeilemaan ilman, että perhe tai ne pitäisi sitoutua johonkin tiettyyn. Jos ei tosiaan sitten olekaan oma harrastus...tai sitten jos siihen rakastuu, niin sitten voisi hakeutua jonnekin. H1

Toinen ohjaaja muisteli, kuinka he alkuun katsoivat oppilaiden harrastustoiveitavalintoja valtavan kattavasta listasta erilaisia harrastuksia.

Ja sitten kun sieltä pääsin vähän itse katsomaan, että mitä mä osaan tai pystyn näissä meidän koulun olosuhteissa tarjoamaan, niin se kuntosalikerho näytti siltä, että mä pystyn tuota tarjoamaan. H2

Kun kuntosalivuoro saatiin varatuksi, päästiin aloittamaan kuntosalikerho-toiminta. Ohjaajaa oli mietityttänyt, tuleeko pojat salille pullistelemaan tai tekemään jotain penkkipunnerrusennätyksiä, mutta niin ei käynytäkään.

Mä olin kauheen tyytyväinen siihen, et mä sain ryhmäksi siis sellaisia oppilaita, joilla ei aikaisemmin ollut tätä kuntosaliharrastusta. Eli et he tavallaan aloittivat siinä ja kokivat, että pääsee ohjatusti tekemään. Niin se on hyvä. H2

Kun ohjaaja sai tietää, kuinka monta tuntia oli ohjauspalkkiota, niin loppu summalla, jossa oli erikseen tarvikkeet, jolla saatiin hankittua sopivia varusteita ja tietty summa välipalaakin varten. Halvempiakin välipalavaihtoehtoja olisi varmasti ollut, mutta käytännössä valitut tuotteet olivat helpoin toteuttaa.

Mä ostin noita kevyempiä kahvakuulia, koska siellä kuntosalilla oli vaan hirmu painavia isoille miehille tarkoitettuja...Siinä oli ihan varattu välipalaan se. Mä aattelin, et sitten se on joka kerta aina se sama, että välipalakeksi tai patukka ja sitten se smoothie. H2

Pieni, tiivis ydinporukka oppilaita osallistui kuntosalikerhon toimintaan. Ne, jotka kävivät pilottikeväänä, ja pysyivät vielä koulussa, jatkoivat vielä seuraavana syksynäkin varsinaisen Harrastamisen mallin toteuduttua.

Jos määrällisesti katsotaan, niin en nyt sano, että olen saanut liikutettua valtavaa joukkiota. Mutta uskon, että nämä ketkä on käynyt, niin se on ollut sitäkin merkityksellisempää. H2

Koululla on mahdollisuus tarjota ilmainen harrastus tutussa ympäristössä. Tämä voi madaltaa joidenkin oppilaiden harrastamiseen osallistumisen kynystä. Ohjaaja on esimerkiksi tietoinen eräästä oppilaasta, joka ei edes rohkenisi lähteä harjoittelemaan kaupalliselle kuntosalille. Hänen ei tulisi mentyä muille saleille, mutta tuttu ohjaaja, välipala ja yhdessä tekeminen saa hänet tulemaan paikalle.

Hän tekee omien voimavarojen mukaan siellä. Silleen mä ajattelen, että aika iso juttu mulle itsellenikin, et mä saan hänet mukaan. H2

Kuntosalilla käyneistä oppilaista harrasti ohjaajan mielestä pienestä ryhmästä huolimatta onnistuneesti, sillä osallistujilla oli positiivinen meininki ja he olivat sitoutuneita toimintaan. Kenenkään kohdalla ei ole ollut mitään kivireen perässä vetämistä. Kerho mahdollisti toiminnan sellaisille, jotka siellä oikeasti halusivat käydä.

Heillä on hyvä henki siinä kuntosalilla. He yhdessä harjoittelee, vähän heittää läppää ja toisiaan kannustaa ja muuta. H2

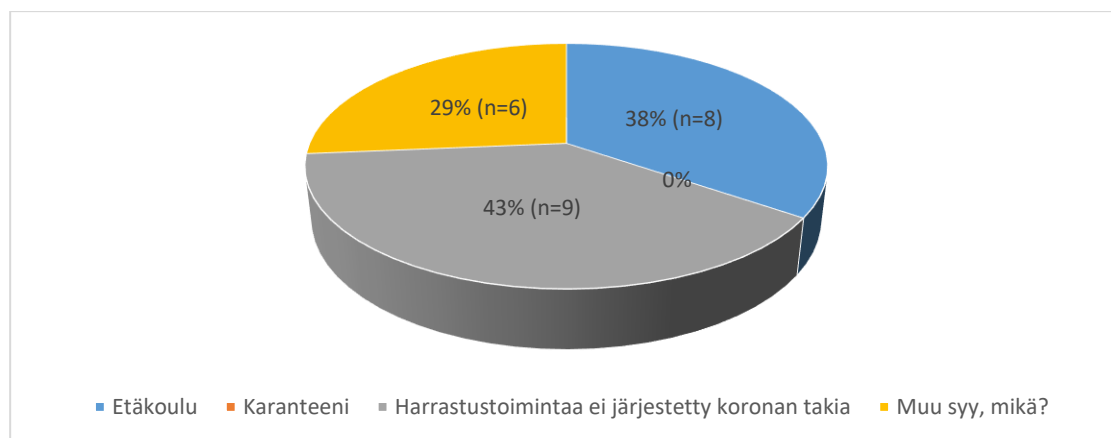
Syynä siihen miksi ryhmä oli niin pieni, kuten kahdeksan oppilasta, oli varmasti koulupäivän pituudessa. Onneksi kerhon pieni välipala auttoi pitämään verensokerit kohdillaan. Ohjaaja itsekkin mietti, kuinka rankka päivä oppilailta oli, jos koulupäivä oli alkanut kello 8.00 ja jatkunut harrastustoimintaan saakka, joka alkoi kello 15.15.

Pitkä päivä. Onhan se itsellekin pitkä päivä. Varmaan ite, jos olisin koululainen, niin jaksaisinko tulla? En tiedä? H2

Ne, joiden koulu loppui jo tuntia aiemmin, eivät taas jääneet odottamaan tunniksi kerhon alkua, kun ei edes ollut paikkaa, missä odottaa.

5.3 Koronan vaikutukset koulupäivän aikaiseen harrastamiseen

Oppilailta kysyttiin, oliko korona-aika vaikuttanut koulussa järjestettyyn harrastustoimintaan ja jos niin miten. Heillä oli mahdollisuus valita tarvittaessa useampi vaihtoehto.

Kuva 5. Koronan vaikutus harrastustoimintaan.

Koulussa järjestettyyn harrastustoimintaan koulupäivän aikana korona-aika vaikutti (Kuva 5.) etäkouluna 38 % (n = 8) vastaajalle. Harrastustoiminta jäi järjestämättä koronan takia 43 % (n = 9) vastaajan mielestä. Vastaajista 29 % (n = 6) valitsi kohdan ”muut syyt”, jonka avoimissa jatkovastaus selviää, että toimintaa on järjestetty eri ryhmissä sekä korona-aika ei ole vaikuttanut toiminnan järjestämiseen. Yhdelläkään vastaajalla ei ollut valittuna karanteeni, joten se ei ollut vaikuttanut harrastustoimintaan koulupäivän aikana.

Ohjaajilta kysyttiin miten korona oli vaikuttanut koulupäivän aikaiseen harrastustoimintaan ja onko ollut toiminnan järjestämisessä mitään muutoksia. Vastaajilta tuli hieman erilaista näkemystä asiasta, mihin varmasti vaikutti oppilaiden ikä ja sen tuomat viralliset säädökset.

Alakoululaisten harrastustoimintaan kevään koronasäädökset eivät ulottuneet. Onneksi Mikkelissä koronatilanne ei ollut tuolloin vastaavanlainen kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, jossa harrastustoiminta piti laittaa jopa tauolle. Kuitenkin ohjaajien maskien käyttö oli välttämätöntä tai ainakin suositeltavaa.

Ei se (korona) ainakaan rajoittanut heidän osallistumista. Siinä puolin olen kiitollinen siitä, että (oppilaat) on saanut tulla. H1

Myöskin silloin tietty jakso, kun tuli se uusi sääntö siihen, että mä nyt muista mikä ikäluokka, oliko nyt 10 vuotta alaspäin tai 12 vuotta alaspäin, niin ne sai kaikki tulla paikan päälle. Et ehkä jo olisi tullut hankaluuksia sitten, jos ne olis ollu iäkkäämpiä. Sitten OK hybridimalli tai peruuttaa kokonaan (harrastustoiminta) moneksi viikoksi. H1

Koronan vaikutuksesta keväällä jouduttiin harjoittelemaan välillä myös kotioloissa. Koska laki määräsi yläkoulut keväällä etäopetukseen, vaikutti se myös harrastustoiminnan toteutukseen. Kerhoa pyrittiin kuitenkin jatkamaan mieluummin vaikka sovelletusti, kuin olisi pidetty taukoa harjoittelusta.

Mehän oltiin etäopetuksessakin aina välillä joitakin viikkoja. Mä sit tuolta luokasta Meet- yhteydellä pidin ihan kuntopiirijumppaa heille kotiin sitten. Eli kyllä se vaikutti ihan selvästi ja voimakkaasti. Mutta ei kuitenkaan sitten jätetty pitämättä sen takia, vaan yritettiin sopeuttaa sitä toimintaa siihen. H2

Loppukevät etäopetuksen loputtua menikin sitten niin, että eri luokkia ei saanut sekoittaa keskenään. Kun heillä oli eri luokilta oppilaitani, joka toinen kerta pidettiin toisen luokan oppilaille ja joka toinen kerta toiselle luokalle. Harjoituskerrat vähenivät osallistuneilta oppilailta puoleen, mutta niin oli tehtävä.

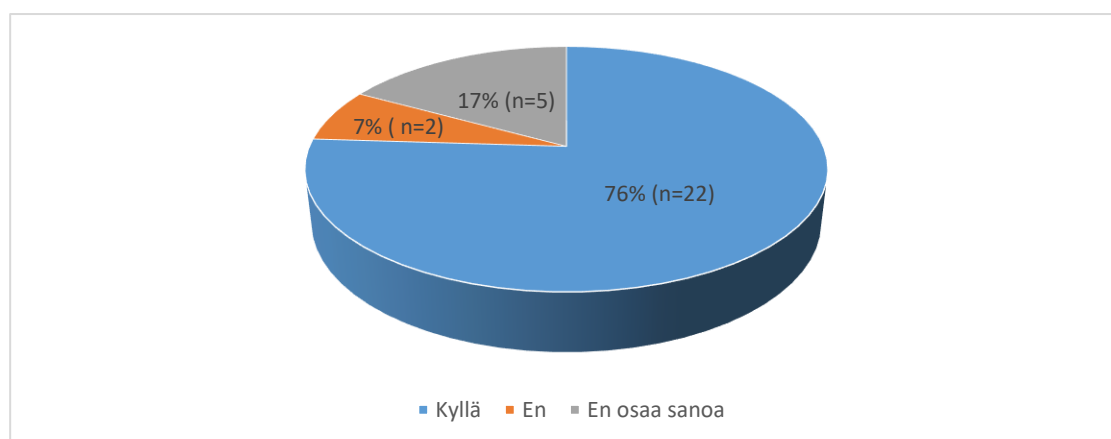
Meille oli kuitenkin oma vuoro siellä kuntosalissa, niin ei siellä ollut muita asiakkaita samaan aikaan. Että, ei tarvinnut sitä jännittää, että se olisi jotain tartuntoja sitten. H2

Onneksi kuntosalin muiden kävijöiden takia ei tarvinnut kuntosalikerhossa koronatartunnoista huolehtia, koska sali oli varattuna pelkästään kerhon käyttöön.

5.4 Harrastamisen mielekkyys koulupäivän aikana

Oppilailta kysyttiin halusivatko he osallistua jatkossa koulupäivän aikana järjestettyyn harrastustoimintaan.

Vastausten perusteella mikkeliiläiset lapset ja nuoret, jotka osallistuivat kyselyyn, ovat selkeästi kiinnostuneita osallistumaan jatkossa koulupäivän aikaiseen harrastustoimintaan.

Kuva 6. Mielenkiintoa osallistua jatkossa koulupäivän aikaiseen harrastustoimintaan.

Vastaajista (Kuva 6.) 76 % (n = 22) haluaa jatkossa osallistua koulupäivän aikana järjestettävään harrastustoimintaan. Harrastustoimintaan ei halunnut osallistua jatkossa 7 % (n = 2) ja 17 % (n = 5) ei osannut sanoa haluaako jatkossa osallistua vai ei.

Kolmasosa kyselyyn osallistuneista lapsista ja nuorista on selvästikin tykätynyt koulupäivän yhteydessä järjestettyyn harrastustoimintaan, joten tällaiselle on ideale ollut selkeästi tarvetta. Koska toimintaa toteutetaan kouluissa tai lähiympäristössä, se on vapaaehtoista ja mahdollisesti myös tutussa porukassa tutuilla ohjaajilla, niin kynnys osallistua on saatu todella matalaksi.

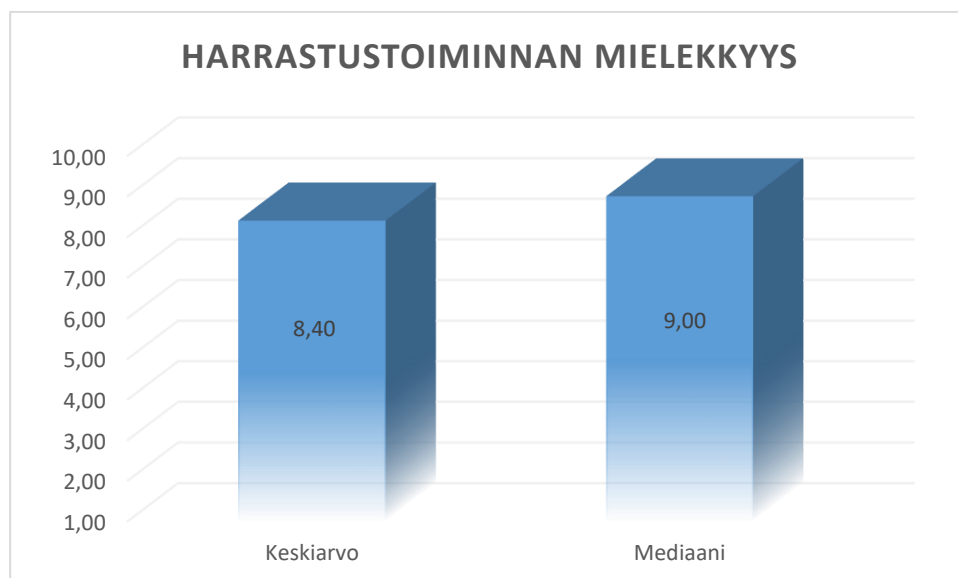
Ohjaajilta kysyttiin Oma juttu kaikille -hankkeen mielekkyyttä ja jatkuvuutta, sekä ovatko heidän mielestään toimintaan osallistuneet koululaiset kiinnostuneita osallistumaan jatkossakin koulupäiväiseen harrastustoimintaan.

Molempien ohjaajien mielestä toiminta oli koettu mielekkääksi, varsinkin jos kysytään jatkossakin oppilaiden harrastustoiveet. Toiminnan mielekkyydestä osoitti se, että samat oppilaat ovat osallistuneet vielä seuraavalla kaudella toteutettuun toimintaan.

Jos jatketaan periaatteita, että heiltä kysytään, että mikä on se toive. Niin kyllä mä sanoisin, että se jatkuu. H1

Tällä hetkellä tosiaan nää ketkä nyt on mukana, jotka oli jo viime vuonna mukana, he jatkoi nyt tässä toiminnassa mukana. Et musta se nyt on merkki siitä, että ne on kokenut sen mielekkääksi. H2

Oppilailta kysyttiin liukupalkin avulla oliko heidän mielestään harrastaminen koulupäivän aikana mukavaa/mielekäästä.

Kuva 7. Harrastustoiminnan mielekkyys.

Harrastustoiminta koulupäivän aikana (Kuva 7.) sai siirrettävällä liukupalkilla keskiarvoksi 8,4 asteella 1-10, mediaani eli kaikkien annettujen arvojen keskimäinen arvo 9, kun annettujen vastauksien minimiarvona 3,0 ja maksimiarvona 10. Eli melkoisen mukavaa/mielekäästä toiminta vastaajien mielestä tulosten mukaan on.

Ohjaajilta kysyttiin suoraan, vaikuttaako harrastustoiminta lapsista ja nuorista mielekkäältä sekä vaikuttaako koulupäivän aikainen harrastustoiminta lapseen ja nuoriin jotenkin.

Ensimmäisen ohjaajan mielestä harrastustoiminta vaikuttaa lapsista ja nuorista mielekkäältä. Harrastustoiminnan mielekkyys riippuu kuitenkin paljon siitä, kuinka oppilaat itse suhtautuvat liikkumiseen. Aluksi ne, jotka osallistuivat tunneille, mutta jäivät pian pois, eivät ohjaajan mielestä liikkuneet hirveästi muutenkaan. He huomasivat parin kerran jälkeen, että harrastustoiminnassa tehdään oikeasti jotain harjoitteita, eikä sinne tulla vaan hassuttelemaan ja juttelemaan kavereiden kanssa.

Mun mielestä ne, jotka käy siellä, niin kyllä ne tykkää. Et sitten jää ne, jotka haluaisit tehdä ja oppia. Ne, jotka jää pois, niin omasta syystä sitten jää pois. H1

Toisen ohjaajan mielestä ainakin hänen vetämänsä kuntosalikerho vaikuttaa tosi mielekkäältä niistä oppilaista, jotka ovat siellä käyneet. Yhtenä todisteena hän mainitsee koulun pihalle laitettun leuanvetotangon, jossa kerhon oppilaat ovat välitunneilla nähty harjoittelevan. Kuntosalilla oli aiemmin harjoiteltu leuanvetoa kuminauhojen avulla, jotta he pääsisivät kevyemmin alkuun ras-
kaassa liikesarjassa.

En tiedä, että onko niillä asioilla selvä yhteys, et ensin on harjoiteltu kuntosalikerhossa, ja sitten harjoitellaan koulun pihassa. Mutta olin ihan ilahtunut siitä, kun he siellä oli treenaamassa sitä. H2

Harrastaminen tuottaa hyvinvointia ja positiivista energiaa niin henkisesti kuin fyysisestikin. Ensimmäisen ohjaajan mielestä tällainen ilmainen vaihtoehto, joka koulupäivän yhteydessä on tarjolla, helpottaa mielekkään harrastamisen löytymistä. Hieman häntä pohdituttaa kuitenkin, jaksavatko koululaiset jatkaa

harrastamista ja tulla harrastamaan. Hänen mielestään on jopa tutkittu, että tietokoneen ja älypuhelimien runsas käyttö väsyttää ja vaikuttaa aivojen toimintaan kanssa.

Ajattelisin, että ehdottomasti se olisi tosi hyvä, että tulisi heillekin lisää energiaa. Oikeastaan jaksaa sitä koulunkäyntiä ja silleen. Se olisi tosi positiivista sitä ajatellen, että jos ei ole ollenkaan mitään muuta harrastusta niin heille varsinkin. H1

Jos hieman sosiaalisesti heikoilla oleva oppilas kokee harrastustoiminnan olevan niin tärkeää, että se saa hänet sinä päivänä kouluun, niin toiminnalla on ennaltaehkäisevä vaikutus syrjäytymisen riskitekijöihin. Kun oppilas on vielä ääneen ilmaissut asian, toisen ohjaajan kokemus tukee harrastustoiminnan merkityksellisyydestä.

Kyllähän siinä nousee käsivarsikarvat pystyyn, kun ajattelee, et pystyy semmosta tarjoamaan. Nyt hän on kuitenkin kiinnittynyt kouluun vähän paremmin kuin viime vuonna, että ei varmaan ainut syy enää. Aika iso juttu. Että ihan tällainen yksittäinen tietenkin. H2

Ohjaajilta kysyttiin myös, entä jos tämä harrastusmahdollisuus koulupäivän yhteydessä poistettaisiin, niin mitä heidän mielestään tapahtuisi ja miten he näkisivät arjen muuttuvan?

Erlaisia ajatuksia tuli niin ohjattavien kuin ohjaajankin näkökulmasta katsottuna. Ensimmäinen ohjaaja mietti harrastusmahdollisuuden poistuessa vaikuttavan eniten niihin oppilaisiin, joilla ei ollut muita harrastuksia ja/tai joiden perheillä ei ollut varaa maksaa lasten harrastuksista. Heidän harrastamisensa loppuisi kokonaan. Toinen ohjaaja koki itse menettävänsä paljon, jos harrastustoiminta lopetettaisiin, koska kerhon kautta hän sai toisenlaista kontaktia oppilaisiin kuin opettajan roolissa koulutunneilla.

Mä ajattelisin, että heillä sitten kokonaan puuttuisi semmoinen koulun ulkopuolella oleva toiminta. H1

Se mun oma arki, siitä jäisi jotenkin semmoinen kiva kipinä pois. On se kuitenkin semmoista mukavaa vapaaehtoista kohtaamista ja sitten siellä tunnilla voi rupertella siitä, mitä on kerhossa tapahtunut. Semmoista muuta yhteyttä kuin vaan pelkkä koulutyö. H2

Ohjaajilta kysyttiin, onko heillä tietoa harrastustoimintaan osallistuneiden muu harrastuneisuus vapaa-ajalla. Ensimmäinen ohjaaja oli kuullut lasten harjoittelevan vapaa-aikana kerhossa opeteltuja juttuja. Toinen ohjaaja epäili, että kerhossa käyvät nuoret eivät paljon muuten harrasta vapaa-aikanaan, enintään yhtä muuta harrastusta.

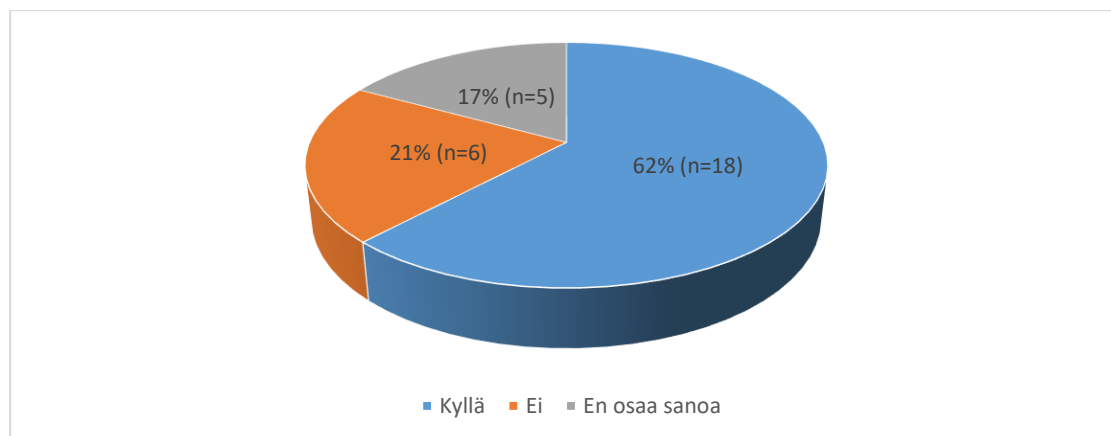
Ovat kyllä itse kertoneet, olen kuullut, et ne sitten omalla ajallaan kotipihallaan tekee asioita mikä liittyy siihen, mitä me ollaan tehty. H1

Tää jengi on ehkä enemmän semmoista, että on korkeintaan ehkä yksi muu harrastus. H2

Toinen ohjaaja oli havainnut, että nuoremmilla oppilailla, joita hän oli pyytänyt mukaan harrastustoimintaan, oli jo tarpeeksi muita harrastuksia vapaa-ajallaan.

Heille sitten kaatuu ehkä enemmän siihen, että heillä on niin paljon harrastuksia, että heillä ei mahdu enää uusi. H2

Lapsilta ja nuorilta kysyttiin, voisivatko he kuvitella harrastavansa koulupäivän aikana järjestettyä harrastustoimintaa myös vapaa-ajalla.

Kuva 8. Innostus harrastaa valittua koulupäivänaikaista harrastustoimintaa vapaa-ajallakin.

Vastaajista (Kuva 8.) 62 % (n = 18) oli sitä mieltä, että voisi kuvitella harrastavansa koulupäivän aikana järjestettyä harrastustoimintaa myös vapaa-ajallaan. Vastaajista 21 % (n = 6) ei voinut kuvitella samaa harrastusta vapaa-ajalleen ja 17 % (n = 5) ei osannut sanoa halusiko vai ei.

Kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että voisi harrastaa vastaavaa harrastusta, mitä koulupäivän aikana oli tarjottu myös vapaa-aikana. Harrastaminen koulupäivän aikana mahdollistaa niin mielekkäiden jo tuttujenkin harrastusten toteutumista, mutta antaa myös mahdollisuuden päästä kokeilemaan jotain uutta harrastusta maksutta. Kiinnostuksen lisääntyessä harrastusta kohtaan kynnys vapaa-aikana aloittaa samainen harrastus madaltuu.

Kun ohjaajilta kysyttiin, onko oppilailla innostusta heidän mielestään harrastaa koulupäivän aikana toteutettavaa harrastusta kenties myös vapaa-aikana, niin molemmat haastateltavat olivat hieman eri linjoilla. Ensimmäinen ohjaaja koki oppilaiden harrastavan jo vastaavia lajeja vapaa-aikanaan tai ainakin hänen pitämänsä kerho toimivan hyvänä mainoksena vastaavanlaisien harrastuksien aloittamiseen vapaa-ajan harrastuksena. Toinen ohjaajista taas piti järjestämäänsä kerhoa ainoana mahdollisuutena vielä joillekin oppilaille, jotka eivät vielä oma-aloitteisesti pysty lähtemään isoille harrastussaleille. Kiinnostusta lajia kohtaan oppilailta kyllä löytyi, mutta sopiva harrastuspaikka ja ohjaaja olivat tärkeässä roolissa harrastamisen ylläpitämisessä.

Jotkut niistä käy mun mielestä jossain tanssiryhmissä esimerkiksi. Ne on jo oikeastaan siinä mukana. H1

Oikeastaan oiva keino mainostaakin toimintaa muualla, ja jos ne lapset tykäävät hirveästi, niin voisi jatkaa sitä. H1

Kyllä jotenkin toi kuntosali homma tuntuu siltä, että siihen on kiinnostusta. H2

Mutta esimerkiksi (eräs) oppilas on kyllä sellainen, että varmasti hänellä on kynnystä. Hän tarvitsee minut siihen tutuna aikuisena ja semmoiseen rohkaisuun ja muuta. Se kynnys ehkä lähteä sitten tämmöisille kaupallisille kuntosaleille yksin voi olla vielä liian iso. H2

Toinen ohjaaja oli kysynyt pilotissa olleilta, peruskoulun lopettaneilta oppilailta viime keväänä, mahtoivatko he jatkaa vielä kuntosaliharrastusta jatkossakin. Oppilaat olivat kertoneet ujostelevansa kaupallisille saleille menoa. Ohjaaja piti tärkeänä, että on pystynyt tarjoamaan tämänlaisen harrastusvaihtoehdon ja kokemuksen oppilaille.

Heitä ujostuttaa sitten se, et jos he tekee siellä, niin heitä katsotaan ja tälleen. Se jotenkin tuntuu turvallisemmalta tämmösessä

pienessä porukassa ja tutun open kanssa. Kyllä tällaisia syitä siellä on taustalla, mikä voi estää sitä. H2

Kun ohjaajilta kysyttiin, mikä heidän mielestään on koulupäivän aikaisen harrastamisen paikka lasten ja nuorten elämässä, he pitivät sitä hyvin merkittävänä. Kokemus erilaisista ohjaajista laajentaa näkemyksiä rikastuttavasti sekä opettaa näkemään asioita eri tavalla, erilaisilla näkökulmilla.

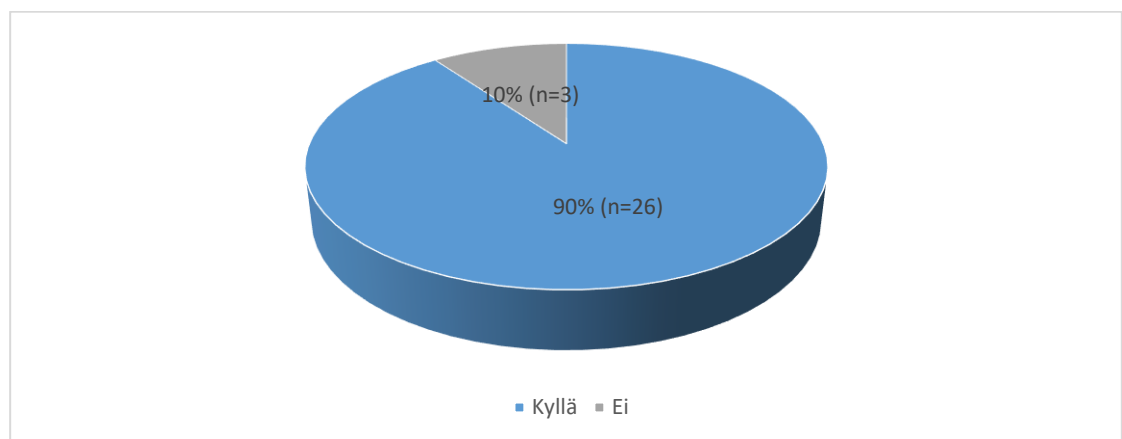
Saa eri aikuistenkin näkökulmia asioihin. Jotenkin mun mielestä se on hyvin tärkeää, ettei sinulla aina ole sama opettaja, vaan että sä saisit paljon erilaisia opettajia. Niin sit sä saat erilaisia näkökulmia. H1

Osalle se on ihan merkittävä pala arkea. Niille, jotka tulee mukaan, on varmasti tärkeä pala arkea, mielekästä arkea. H2

Ohjaajien vastauksista voidaan päätellä, että harrastaminen toi osallistujilleen mielekkään ja merkittävän kokemuksen arkeen.

5.5 Lasten ja nuorten harrastaminen vapaa-aikana

Oppilailta kysyttiin, onko heillä muita harrastuksia ja jos, niin mitä he harrastavat vapaa-ajallaan. Suurin osa mikkeliläisistä lapsista ja nuorista, jotka osallistuivat kyselyyn, vastasivat harrastavansa vapaa-ajallaan.

Kuva 9. Vapaa-ajan harrastuksia.

Vastaajista (Kuva 9.) 90 % (n = 26) ilmoitti harrastavansa myös muita harrastuksia, vastaajista 10 % (n = 3) ei ollut muita harrastuksia. Vapaa-ajan harrastuksina oli mainittuna muun muassa partio, teatteri, sähkökitaran soitto, ompelu, lenkkeily, uinti, jääkiekko, sähly, maalaaminen, agility, tanssi,

piirtäminen, musiikki, pianon soitto, koodailu, karate, moottoriurheilu, voimistelu, frisbygolf, parkour, pyöräily ja temppuilu.

Lasten ja Nuorten vapaa-aikatutkimuksessakin 2020 (Salasuo 2021c, 37) on ilmennyt lasten ja nuorten harrastuneisuus vastaavilla tuloksien, kun yhdeksän kymmenestä lapsesta ja nuoresta kertoo harrastavansa jotakin. Alle 10-vuotiaiden harrastuneisuus on jopa 96 % ja kaikissa ikäluokissa päästään lähelle 90 %.

Ohjaajilta kysyttiin omia mielipiteitä harrastamisen merkityksistä, mihin harrastamista tarvitaan ja mitä harrastuksista lapsi ja nuori voi saada. Erilaisia harrastamiseen liittyviä hyötyjä ja haasteita listattiin paljolti omien kokemusten kautta. Harrastamisen avulla lapsi ja nuori kokee kuuluvansa johonkin, mikä voi olla eheyttävänä tekijänä erilaisissa elämän vastoinkäymisissä.

Mä sanon ehkä ydinasia harrastamiseen olisi se ryhmään kuuluvuuden tunne, että jos koulu on hankalaa tai kiusaamista tai mitä nyt tahansa voi olla, harrastus yleensä tuo samankaltaiset intohimmot yhteen. H1

Toteuttaa itseään, nähdä maailmaa, oppia uusia asioita, saada uusia näkökulmia. Laajentaa jopa sitä maailmankatsomusta. Se ei ole vaan koti ja koulu, vaan sitten on vielä se harrastusmaailma siellä. Se rikastuttaa. Rikastuttamaan elämää, löytämään omia vahvuuksia, oppimaan uusia asioita. Nää on mun mielestä ne ehdottomasti ne jutut mitä harrastaminen antaa. Sit ite oon harrastamisen kannalla. H2

Harrastaminen voi luoda edellytyksiä tulevaisuuden ammatille ja työllistää mielekkääseen työpaikkaan. Molemmat ohjaajat olivat löytäneet harrastusten parista itselleen ammatin ja kokivat myös omien lasten kautta harrastamisen tärkeyden osana elämää.

Mun mielestä useimmiten harrastukset myös oman kannalta, on tuonut mut siihen työhön, mitä mä haluan tehdä. Se auttaa löytämään intohimonsa, jos ajattelen omia harrastuskokemuksia ja sitten mitä mä oon nähnyt omilla lapsilla. H1

Harrastamisen harrastuksesta voi tulla ammatti. Esimerkiksi mun tapauksessa urheiluharrastuksesta on liikunnan opettajalle tullut sitten se ammatti. Ja voisi ajatella, että musiikkiharrastukset tai kuvataideharrastukset, niin niistä voi olla ammatissa hyötyä. H2

Harrastustoimintaan liittyviä haasteita löytyi ohjaajien mielestä niin oppilaiden kuin perheidenkin näkökulmista katsottuna. Monet lasten ja nuorten harrastukset vaativat myös vanhempien aikaa, rahaa ja jopa mukanaoloa. Teknologian kehityksen myötä tietokoneet ja älypuhelimet ovat lisänneet käyttäjiensä ruu-tuaikaa roimasti. Ohjaajalla ilmeni suuri huoli puhelinten käytöstä, ja tämän vuoksi harrastamattomuudesta tai ettei oppilaita enää kiinnosta tulla harras-tuksiin.

Taas eteen tulee tää tekniikka ja puhelimen käyttö. Nykyään se vaan suurenee. Harrastaminen, kaikki semmonen ainakin livenä, mä en halua sanoa, että se kuihtuu. Huolettaa vähän se, että mitä se sitten tarkoittaa tämmöisen fyysisen olemisen kanssa. H1

Tarjonta mun mielestä on aika iso, että jotenkin nyt vaikka varsin-kin korona-aikaan, niin on tullut vielä puutetta siitä, että ei saada harrastajia. Mikä voi johtua ehkä siitä hinnasta. Joo ehkä hinta ja se etäisyys voi olla noi isommat hankalat. H1

Perheen näkökulmasta ihan kaikki tämmöiset aikatauluhaasteet ja kускаamishaasteet. Toki ymmärrän, että myös taloudellinen puoli on varmasti monella perheellä esteinä. H2

Lasten harrastaminen vaatii perheiltä usein aikaa ja asioiden toimivuuden or-ganisoimista. Monissa harrastuksissa vanhempien odotetaan osallistuvan myös seurojen järjestämiin erilaisiin talkoisiin.

Vanhempien panosta aina jollakin tavalla tarvitaan. H2

On ne, jotka haluaa ehdottomasti aina olla fyysisesti tekemässä, tulee sinne paikan päälle. Haluaa ehdottomasti olla läsnä. H1

Osa lapsista ja nuorista ei osallistu mihinkään ohjattuun harrastukseen, koska viettävät teknisten laitteiden äärellä suurimman osan vapaa-ajastaan.

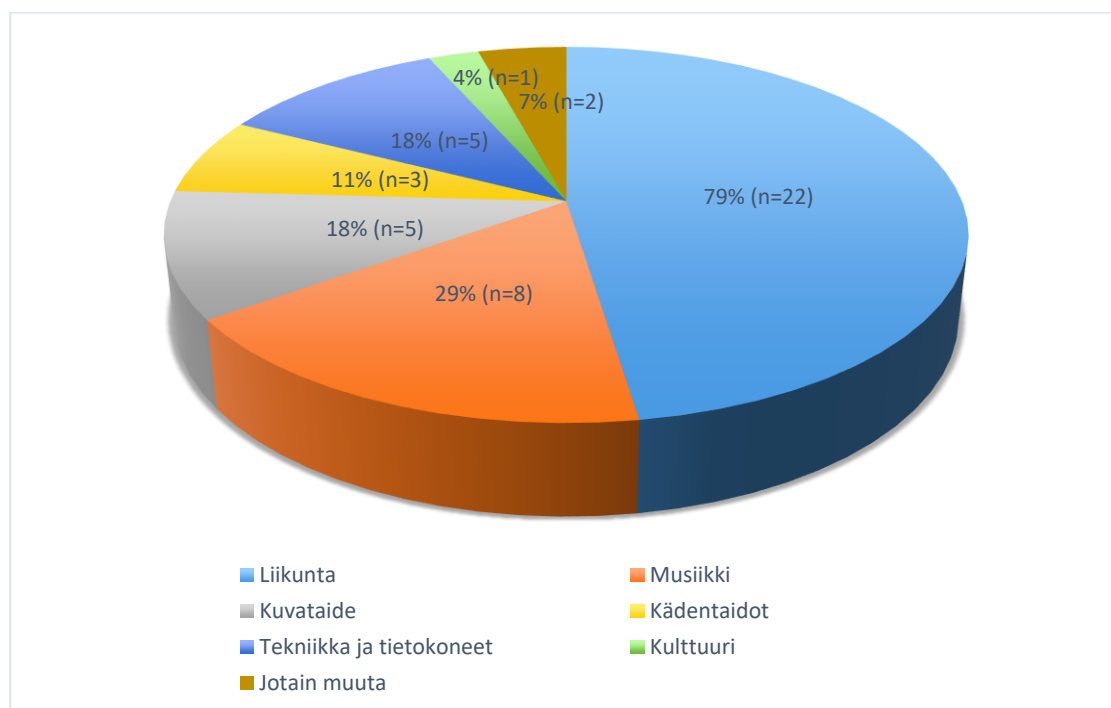
Ja sit on just ne, jotka ei tee ollenkaan sitä (harrasta) ja haluavat vaan esimerkiksi pelata tai olla sisätiloissa. Mun mielestä on ehkä enemmän nää ääripäät, kuin aikaisemmin ne oli vähän sekoittu-neet. H1

Molemmat ohjaajat löysivät yhtäläisyyksiä harrastamisen hyödyistä ja mitä harrastaminen tuo tullessaan. Harrastuksista välittyi paljon tulevaisuudessa kannattelevia asioita, joilla on tärkeä merkitys lasten ja nuorten elämässä.

Yhteisöllisyys ja uusia ystäviä. Ja uusia kokemuksia. Uusien asioiden oppiminen ja kehittyminen. Tavoitteiden saavuttaminen ja to-della monia juttuja. H2

Hyödyt taas ehdottomasti (kun) saa kuulua johonkin ryhmään. Myös ihan vaan aktiivisuutta. Löytää oman intohimonsa ja kiinnos-tuskohde. Rakentaa tietä siihen, että sä löydät omaa tietoa itses-täsi, kuka ehkä minä haluan olla tai olen. H1

Lapsilta ja nuorilta kysyttiin, mihin lajiin heidän vapaa-aikansa harrastukset kuuluvat. Heillä oli mahdollisuus vastata useampaan vaihtoehtoon.

Kuva 10. Vapaa-ajan harrastuksen laji.

Vastaajien (Kuva 11.) vapaa-aikana harrastamat muut harrastukset, joita he lajittelivat ja saivat valita useampia vaihtoehtoja, liittyivät 79 % (n = 22) liikuntaan, 29 % (n = 8) musiikkiin, 18 % (n = 5) kuvataiteisiin, 11 % (n = 3) kädentaitoihin, 18 % (n = 5) tekniikkaan ja tietokoneisiin, 4 % (n = 1) kulttuuriin ja 7 % (n = 2) jotain muuta.

Liikunta on UKK-instituutin (2020) mukaan suosituin harrastusmuoto ja myös harrastuksista eniten tutkittu. Opinnäytetyön tutkimuksessa päästään samoihin tuloksiin aiempien tutkimusten kanssa liikunnan suosiosta harrastuksena. Hieman ihmetyttää tekniikkaan ja tietokoneisiin liittyvä tulos, koska pelaaminen on hyvin suosittua lasten ja nuorten parissa. Koska

vaihtoehtona ei ollut erikseen pelaaminen, voi olla ettei sitä ole osattu yhdistää tekniikkaan ja tietokoneisiin. Valinnaisia vaihtoehtoja olisi ehkäpä pitänyt tarkentaa selkeämmäksi.

Ohjaajia pyydettiin kertomaan omin sanoin, mitä mieltä he ovat peruskoululaisten harrastamisesta näin yleisesti. Molemmilla oli omat näkemyksensä asioista, mutta yhtenäisyyksiäkin löytyi. Huoli lasten ja nuorten harrastamattomuudesta oli jälleen havaittavissa, syynä tietokoneet ja älypuhelimet, joiden takia on voitu jopa lopettaa harrastaminen. Toinen ohjaajista epäilee, että kun polarisaatio on alkanut näkymään yhteiskunnassa useissa eri asioissa, niin se alkaa näkymään myös harrastamisessa. Hänen mielestään osa lapsista ja nuorista harrastaa kuitenkin aktiivisesti, mutta osa lapsista ja nuorista ei harrasta mitään.

Opettajan silmin mä vaan toivon kovasti, että lapset vielä tykkää siitä liikkumisesta ja harrastamisesta, onko se käsityötä tai muuta. Mutta jotenkin, että eivät kaikki päivät viettäisi, onko sitten selailemista tai somessa. H1

Meillä osa harrastaa aika aktiivisesti ja sillä tavalla jopa kunnianhimoisesti. Ja sitten osa ei harrasta oikein mitään. H2

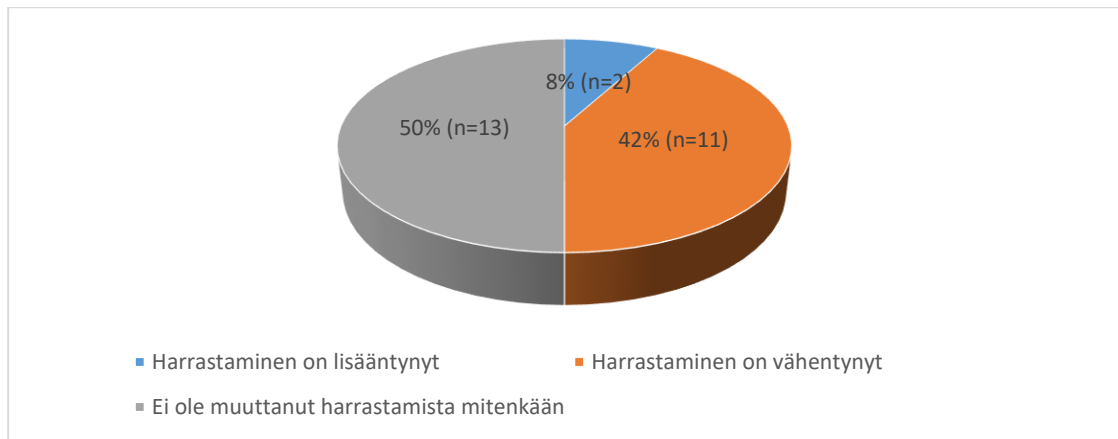
Ohjaajan mielestä yläkouluikäisissä oppilaissa on havaittavissa, että kaikilla ei ole harrastusta. Tai sitten se on pelaamista ja jotain omatoimista toimintaa tai tekemistä.

Se on enemmän semmoista vapaamuotoista, jotain skeittailua ja semmoista, kuin että käytäis jossain ohjatuissa harkoissa. Mun ajatus on, että se ohjattu harrastaminen vähenee yläkouluikässä. H2

Lasten ja Nuorten vapaa-aikatutkimuksessa 2018 Hakasen ym. (2019, 24) mukaan pitää paikkansa, että lasten ja nuorten omatoiminen sekä urheilu- ja liikuntaseurassa liikkuminen vähenee iän myötä.

5.6 Koronan vaikutukset vapaa-ajan harrastuksiin

Osallistujilta kysyttiin onko korona vaikuttanut vapaa-ajan harrastuksiin ja jos, niin miten.

Kuva 11. Koronan vaikutus vapaa-ajan harrastuksiin.

Korona-aika oli vaikuttanut oppilaiden vapaa-ajan harrastuksiin (Kuva 11.) niin, että 8 % (n = 2) vastaajien mielestä harrastaminen on lisääntynyt ja 42 % (n = 11) harrastaminen on vähentynyt. Puolet vastaajista (50 %) (n = 13) koki, ettei korona-aika ole muuttanut harrastamista mitenkään.

Vaikka puolet kyselyyn vastaajista olikin sitä mieltä, ettei korona-aika ollut vaikuttanut harrastuksiin, niin vähän yli kaksi viidestä oli sitä mieltä, että harrastaminen oli vähentynyt. Kenties harrastukset ovat joutuneet tauolle ja sitä myöten mielenkiinto on lopahtanut tai etämahdollisuus ei ole tuntunut samalta kuin oikeissa harrastuksissa käynti. Muutamilla oli käynyt päinvastoin eli harrastaminen oli jopa lisääntynyt. Ehkäpä omatoiminen harrastaminen esimerkiksi luontoliikunta on nähty uutena harrastuksen mahdollistajana.

Teiskonlahden (2021) mukaan Suomen Olympiakomitea oli raportoinut vuoden 2020 rajoitustoimilla olleen merkittäviä seurauksia ja aiempiin vuosiin nähden isompien lajien harrastustoiminnasta oli korona-aikana Suomessa lopettanut 25 000 lasta. Ja nyt seuraavaan syksyyn 2021 mennessä epäiltiin toiset 25 000 lasta jättävän harrastuksensa.

Ohjaajien mielipidettä kysyttiin, miten he kokivat koronan vaikuttaneen lasten ja nuorten harrastamiseen. Koronan alkuaikana viruksen tuntemattomuus tuotti pelkoa ja piti harrastajat poissa harrastuksista. Harrastustoimintaa piti myös keskeyttää tai järjestää etänä viruksen leviämispelon vuoksi. Ensimmäinen ohjaaja koki, että lapset olisivat halunneet tulla jatkamaan harrastuksissa, mutta vanhemmat pelkäsivät tartuntariskiä. Kokemukset etäohjauksesta

eivät tuntuneet ollenkaan vastaavanlaiselta kuin paikan päällä järjestettynä. Laitteiden laadulla oli selkeästi merkitystä myös etäopetuksen pidossa.

Jotenkin tuli semmoinen tunne, että ehkä lapset olisi mennyt vaan saman tien, mutta vanhemmat pelkäsivät sitä (koronaa) enemmän. Ja ei halunnut vaan tuoda omat lapsensa sinne, jos sattuisi niin, että tulisi kipeäksi. H1

Tottakai meilläkin oli korona-aikaan, jos oli pakko olla, suljettuna hetken. Meillähän oli myös näitä etä- tai hybridimalleja siitä. Omasta puolestani se oli ihan hirveetä tehdä, koska sä et voi mitenkään välittää samankaltaisesta opetusta ruudun kautta. H1

Alkuvaiheessa oli varmaan kaikille ihan samankaltainen ongelma, että mitä parempia laitteita sulla oli, sitä kivempi se on ollut pitää. Mulla meni hermot siihen, että ei ollut hirveän hyvät laitteet itselläni. Oli kuvat vähän sumeena ja sitten audio ei ihan aina mennyt. Joskus internetkin petti. H1

Jotenkin kaikki semmoinen, jos yritetään nyt päästä tästä ajasta yli, mutta ehdottomasti en haluaisi jatkaa. Jos olisi kunnan kamera tuossa ja kunnan laitteet, niin ehkä se voisikin olla ihan OK. Se ehdottomasti tuntui siltä, että jos ei ole ne tosi hyvät laitteet, niin mieluummin jätän väliin kokonaan. H1

Rokotusten tuoma suoja onneksi helpotti harrastusten jatkamista ja vähensi pelkoja viruksesta, mutta silti tulevaisuus ja harrastaminen tulevaisuudessa mietityttää.

Nyt sitten, kun näitä rokotuksia olemassa, on se pelko täällä silleen vähentynyt. H1

Mä itekkin mietin ja odottelen, että mitä tästä tulee. Kun tää on uusi todellisuus tämän jälkeen. Onko se nimenomaan, että nyt tämän jälkeen, kun etänä olemista, Zoomissa olemista ja kenties somessa olemista? On jotenkin buumia. H1

Vaikuttaako se nyt tähän, että miten lapset haluaa edes itsekään tulla hirveästi enää harrastuksiin näin livenä? H1

Toisen ohjaajan kokemat koronan tuomat vaikutukset näkyivät omassa perheessä lasten harrastusten myötä. Harrastusten siirryttyä etään, harrastuksen merkitys muuttui harrastajalle toiminnan muutosten seurauksena.

Partioharrastus meidän lapsella kävi niin, että sekin siirtyi sitten etään ja niillä oli niitä meettejä. He ei ollut ehkä osannut sitä

sisältöä laatia, niin kyllä meillä partioharrastus sit valitettavasti jäi koronan takia pois. H2

Partion toiminnassa oli koettu tärkeänä leirit, ja kun niitä ei voitu korona-ai- kana järjestää, niin harrastus ei motivoinut nuorta jatkamaan etänä. Myös ryh- mien yhdistäminen vanhempien partioyhmäläisten kanssa saattoi olla yhtenä lopettamissyynä.

En tiedä oikein mitä siinä tapahtui, mutta se jäi sitten kyllä koro- nan takia ihan pois. Se hyyty vähän se homma. H2

Koronan vaikutuksista lasten ja nuorten tulevaisuuteen kysyttiin mielipidettä ohjaajilta ja aihe pohditutti heitä paljon. Varmoja vastauksia ei ole kellään, mutta mitä uutisista ohjaajat olivat seuranneet, niin jo nyt oli havaittavissa las- ten ja nuorten oireilua korona-ajan tuomista seurauksista. Etäkoulun tuomat haasteet ja oppimisongelmat näkyvät oppilaissa kevään 2020 etäjakson jäl- jiltä.

Niin kauan poissa rutiinista ja poissa ystävistä silleen normaalisti. Ja kenties hankaluuksia perheen kanssa, että oli niin paljon yh- dessä. Kuka tietää? Jotenkin tää, että käytetään nyt ehkä entistä enemmänkin näitä teknisiä laitteita, niin kaikki se silleen huolettaa. Mutta mä en tiedä just, et mihin se on kaikki menossa vielä. H1

Sen kun tietäis. Kyllähän tässä puhutaan valtavasti siitä, että pa- hoinvointia on, ja ahdistusta on paljon. Se on ihan nyt viime viik- koina mediassa ollut täynnä tämän suuntaista, että onko se koro- nan vaikutusta vai mitä se on? H2

Et varmaan siitä, että jos oppilas on vähän tippunut silloin kyy- distä. Onko jäänyt silloin isoja osaamispuutteita? Vaikuttaako se sitten jatko-opintoihin hakeutumiseen tai muuhun? En osaa sa- noa. Voiko olla polarisaatiota tässäkin nähtävissä? Miten on koti voinut tukea tai muuta, en tiedä sitä. En ole ennustaja, en uskalla ottaa kantaa. H2

Valtion liikuntaneuvosto (2020) on epäillyt, että väestön liikuntaan kohdistu- neet lopulliset koronapandemian vaikutukset nähdään vasta tulevaisuudessa. Etäkoulun tehtävien kuormitus oli nuorten mielestä yleisempänä esteenä liik- kumiseen. Myös arkiliikuntaan vaikutti koulupäivän liikunnan, välitunti- liikku- misen ja koulumatkaliikunnan väheneminen etäaikana.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Yleisimpänä harrastamisen kohteena on tutkittu urheilua ja liikuntaa, sekä niiden suosion kuin myös jonkinlaisen mitattavuuden vuoksi (UKK-instituutti 2020). Esimerkiksi Lasten ja Nuorten vapaa-ajan tutkimuksissa on saatu tietoa harrastamiseen liittyvistä hyödyistä ja haasteista, joita hyödyntämällä pystytään parantamaan toimintaa ja ennaltaehkäisemään syrjäytymisen riskejä (Salasuo 2021; Hakanen ym. 2019).

Keskittämällä ylimääräinen energia harrastuksiin vapaa-ajalla, saadaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden tunteen lisäksi aktiivisia lapsia ja nuoria. Nämä lapset ja nuoret hallitsevat harrastamisen pelisäännöt ja harrastaminen kannattelee heitä aina aikuisiässäkin. Ylimääräinen vapaa-aika, jota ei olla suunnattu mihinkään tiettyyn toimintaan tuottaa joutilaisuutta ja voi aiheuttaa niin sanottua sakkiiintumista. Porukalla voidaan keksiä mitä erilaisimpia ajanviettotapoja, eikä kaikki tekeminen ole aina sallitun rajoissa. (Allardt 1958, 21.) Nuoret ovat fiksuja, mutta ylimääräisen energia kohdistamatta jättäminen voi turhautuneella nuorella johtaa äärimmäisissä tapauksissa ongelmiin, jotka voivat vaikuttaa vielä pitkään tulevaisuudessakin. Kun saadaan lapset ja nuoret ajoissa ohjatun harrastamisen piiriin, voidaan välttyä muun muassa syrjäytymiseltä. Harrastaminen edesauttaa sosiaalista kanssakäymistä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020) sekä varsinkin liikuntaharrastus vaikuttaa koulumenestykseen (Salin 2021, 32), jolla taas mahdollistuvat jatko-opinnot sekä myöhemmin myös työllistyminen.

Harrastamisen Suomen malli on tarkoitettu kaikille peruskoululaisille lapsille ja nuorille. Tarkoituksena on tuottaa harrastustoimintaa matalalla kynnyksellä, maksuttomasti tutussa kouluympäristössä tai koulun lähistöllä. Jokainen halukas voi vapaa-ehtoisesti osallistua koulun tarjoamaan harrastustoimintaan koulupäivän yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuus kaikille harrastaa mielekästä toimintaa perheen varallisuudesta riippumatta. Ohjattu harrastustoiminta edesauttaa sosiaalisiin yhteyksiin muiden kanssa ja ennalta ehkäisee syrjäytymistä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020a.) Kuuluminen johonkin yhteisöön, yhteenkuuluvuuden tunne luo itsevarmuutta ja aktivoi. Passivoitumista pitää yrittää torjua Suomen Olympiakomitean (2021c) mukaan ihan kansanterveyden ja -taloudenkin nimissä, tai lasku voi olla tulevaisuudessa todella iso.

Tähän opinnäytetyön tutkimukseen osallistuneiden ohjaajien haastatteluista ilmenee, että vielä ei tiedetä, mitä kaikkea korona-aika on saanut aikaan, vaikka lasten ja nuorten oireilua on median mukaan ollut jo havaittavissa. Koronasulut ovat keskeyttäneet harrastukset kokonaan aika ajoin, jolloin harrastajat ovat saattaneet jäädä omatoimisen harrastamisen tai etäyhteyksin tuotettujen toimintojen varaan. Kaikille tällainen harrastaminen ei ole sopinut ja varmasti yksi syy siihen, että varsinkin järjestöissä kymmeniä tuhansia lapsia ja nuoria on lopettanut harrastuksensa.

Koronan kolmas aalto vaikutti jonkin verran varmasti harrastamisen malliin, sillä maaliskuussa 2021 kolmen viikon etäkouluun siirtyneet yläkoululaiset jäivät tuolta ajalta pois koulun järjestämistä harrastuksista. Ellei sitten kouluilla ollut valmiuksia järjestää näitäkin toimintoja etänä. Kaikissa kouluissa ei ehditty edes aloittamaan harrastustoimintaa ennen etäilyä. Kaiken koronan tuomien vaikutusten, kuten etäkoulun ja karanteenien myötä kokeilujakso jäi joidenkin ryhmien osalta kovin lyhyeksi.

Harrastamisen Suomen mallin pilottiryhmän kunnat ovat edelläkävijöitä testaamaan hyväksi havaitut menetelmät ja luulen, tai ainakin toivon heidän käyvän yhdessä keskustelua asioista. Vuorovaikutuksella on tärkeä rooli tulevaisuuden Suomen harrastamisen mallissa ja erilaisia näkökulmia huomioon ottaen hyväksi havaittuja toimintoja on hyvä jakaa eteenpäin. Toiminnan tuomat oivallukset ja toteutumiskykyiset sovellukset ovat tervetulleita myös muiden kuntien toiminnan kehitykselle. Yhteiseen tietopankkiin kerätään tietoa Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta pilottivaiheen syksystä 2020 lähtien muun muassa hyvistä käytännöistä sekä keinoista oppilaiden kuulemiseen ja tasa-arvon vahvistamiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020, 3).

Valitettavasti seitsemästä Mikkelin koulusta, jotka osallistuivat Oma juttu kaikille -hankkeen Mikkelin mallin pilottiin, Webropol-kyselyyn vastaajia saatiin vain kolmelta koululta. Myös viidestä ohjaajasta vain kaksi osallistui haastatteluun. Mitä tästä opin, on varmasti se, että esimerkiksi kyselyitä ei kannata lähettää toukokuun puolessa välissä peruskouluille. Tuohon aikaan voi olla aikamoinen hässäkkä viimeisten koulupäivien, kokeiden, mahdollisten luokkaretkien ja tulevan vuoden lukujärjestysten suunnittelujen kanssa. Ajankohdan valitseminen rauhallisempaan aikaan on siis mietittävä jo kyselyä tehtäessä.

Vaikka huhtikuu ei välttämättä olisi ollut sen suosiollisempi, koska harrastustoimintaa oli ollut vasta muutama kuukausi ja maaliskuu oli osalla vastaajista etänä. Uusinta kierrosta syksyllä oli mahdoton toteuttaa, koska esimerkiksi alakoulun kuudesluokkalaiset olivat siirtyneet yläkouluun ja yläkoulun yhdeksäsluokkalaiset jo jatko-opintoihin. Ja kuka vielä muistaa, mitä ennen kesälomaa oli tapahtunut keväällä, saati koululaiskyselyssä edellisenä syksynä?

Opinnäytetyön ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli, miten Harrastamisen Suomen mallissa harrastaminen koulupäivän aikana on toteutunut. Vastusten perusteella 86 % tutkimukseen osallistuneista oli osallistunut edellisenä syksynä järjestettyyn harrastustoivekyselyyn koululaiskyselynä. Harrastustoiveen toteutumisesta vastaukset hajaantuivat kuitenkin niin, että 25 % vastanneen harrastustoive oli toteutunut, osallistuneista 36 % harrastustoive ei ollut toteutunut pilotissa ja 39 % ei tiennyt, oliko toive toteutunut. Haastateltavien ohjaajien mielestä koululaiskyselystä saadut harrastustoiveet olivat merkittävässä roolissa koulujen harrastustoiminnan valinnoissa ja toteutumisissa.

Koulupäivänaikaiseen harrastustoimintaan osallistui 89 % vastaajista, joista valtakunnallisestikin suosituimpia harrastuslajeja, kuten parkour, saatiin käynnistettyä myös Mikkelissä. Ohjaajien mielestä osallistuneet koululaiset olivat hyvin motivoituneita harrastuksen kokeilijoita. Tutussa ympäristössä järjestetyille ilmaiselle harrastustoiminnalle nähtiin selvästikin olevan tarvetta. Korona kuitenkin vaikutti hieman järjestettyyn toimintaan varsinkin yläkoulussa niin, että etäkoulun aikana harrastustoimintaakin pidettiin etänä. Alakoululaisilla harjoitukset jatkuivat normaalisti niin kuin koulukin.

Opinnäytetyön toisena tutkimuskysymyksenä oli, kuinka mielekkääksi Harrastamisen Suomen mallin pilotti koettiin. Osallistuneista lapsista ja nuorista 76 % halusi osallistua jatkossakin koulupäivänaikaiseen harrastustoimintaan. Mielekkyyden keskiarvoksi saatiin 8,4. Ohjaajien mielestä toiminnan toteuttamisessa on tärkeää lasten harrastustoiveiden kuuleminen jatkossakin, jotta harrastamisen jatkaminen toteutuu. He kuvaavat toiminnan tuottavan oppilaisissa positiivisia vaikutuksia hyvinvointiin ja koulussa jaksamiseen. Harrastustoiminta nähtiin hyvin mielekkäänä ja merkittävänä kokemuksena osallistujien arkea.

Opinnäytetyön kolmantena tutkimuskysymyksenä oli, miten mikkeliäiset peruskoululaiset lapset ja nuoret harrastavat. Osallistujista 90 % ilmoitti harrastavansa myös vapaa-ajallaan. Yleisimpänä vapaa-ajan harrastuksena oli liikunta. Musiikki oli seuraavaksi suosituinta. Kuvataiteet, tekniikka ja tietokoneet, sekä kädentaidot olivat muutamien vastaajien harrastuksia. Ohjaajien vastauksissa harrastamisen hyödyistä tuli esiin yhteisöllisyys ja kuinka tärkeää on tuntee kuuluvansa ryhmään. Harrastuksista saadaan uusia ystäviä ja kokemuksia, opitaan uusia taitoja sekä kehitytään niin niissä kuin ihmisenäkin. Haasteina oli havaittavissa ohjaajien huoli lasten ja nuorten harrastamattomuudesta sekä liiallisesta puhelinten käytöstä ja pelaamisesta. Ohjaajien mielestä osa lapsista ja nuorista harrastaa aktiivisesti, mutta osa ei harrasta mitään. Toisen ohjaajan mielestä harrastaminen vähenee yläkouluiässä ja harrastamisen tilalle tulee enemmän vapaamuotoista harrastamista. Hakasen ym. (2019, 24) mukaan lasten ja nuorten omatoiminen sekä urheilu- ja liikuntaseurassa liikkuminen vähenee iän myötä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykseen miten korona on vaikuttanut lasten ja nuorten harrastamiseen. Puolet vastaajista koki, ettei korona-aika ollut muuttanut harrastamista lainkaan. Vastaajista kuitenkin 42 % oli sitä mieltä, että harrastaminen oli vähentynyt. 8 % vastaajista koki harrastamisen jopa lisääntyneen korona-aikana. Ohjaajien kokemuksissa etäohjaaminen ei ollut läheskään sama asia, kun paikan päällä ohjaaminen. Toisen ohjaajan omakohtaisena kokemuksena perheenjäseneltä jäi harrastus pois ihan etäilyn takia, koska itse harrastamisen laatu muuttui ja merkityksellinen käytännön tekeminen ei toteutunut. Korona-aikana toteutettujen vuoden 2020 rajoitustoimilla on ollut Teiskonlahden (2021) mukaan merkittäviä seurauksia isompien lajien harrastustoiminnassa, sillä Suomessa on katsottu lopettaneen harrastuksen 25 000 lasta. Syksyille 2021 epäiltiin määrän tuplaantuvan.

Merkittävimpiä tutkimustuloksena saatiin tietää niin kyselyyn vastanneiden lasten ja nuorten sekä ohjaajien haastatteluista ilmenneenä, että harrastustoiminta koulupäivän aikana oli mielekästä. Jopa niin mielekästä, että harrastuskerho oli syy tulla sinä päivänä kouluun. Jos sosiaalisesti heikossa tilanteessa oleva lapsi tai motivoituu harrastustoiminnasta, voi sillä olla kantava voima koulunkäynnille ja sosiaalisten suhteiden vahvistumiseen. Tutun ohjaajan ja pienen ryhmän avulla harrastustoiminta on mahdollisuus, minkä lapselle ja

nuorelle voi tarjota. Kiinnittyminen paremmin kouluun harrastustoiminnan myötä edesauttaa koulumenestystä ja ainakin koulun päästötodistuksen saannin, josta pääsy eteenpäin jatko-opintoihin ja ammattiin johtaa parempaan mahdollisuuteen työllistymisestä. Näin ollen ennaltaehkäistään syrjäytymistä. Äärimmäinen vastakohta edelliselle tulevaisuuden näkymälle lienee koulupudokkuus, päästötodistuksen puuttuminen, jonka vuoksi jatko-opintopaikan saanti hankalaa ja ilman koulutusta/ammattia ei myöskään saa helposti töitä. Tästä vaarana syrjäytyminen, päihteet ja/tai rikollisuus.

Lasten ja Nuorten vapaa-aika tutkimuksessa Salasuon (2021c, 37) mukaan ja tämän opinnäytetyöhön osallistuneiden oppilaiden vastauksista saaduista tutkimustuloksista päätellen, melkein jokaisella suomalaisella lapsella ja nuorella on ainakin jokin harrastus. Nyt jos vielä saadaan joka kymmenes harrastamaton lasta ja nuorta mielekkään harrastuksen pariin Harrastamisen Suomen mallin avulla, niin tavoitteet on saavutettu. Se, että koulupäivän yhteydessä järjestettävään harrastustoimintaan ei osallistuisikaan suuria määriä oppilaita, ei mielestäni ole tarkoitus. Nämä voivat palvella juuri niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten jättävät vastaavan harrastustoiminnan sen takia, että siellä on niin paljon väkeä. Nykyään kun luokkakoot ovat suuria ja kouluja yhdistellään, pienryhmät voivat olla toimivia ratkaisuja harrastustoiminnoissa. Ohjaajalla on enemmän aikaa paneutua jokaiseen osallistujaan paremmin ja pienessä ryhmässä voi olla enempi oma itsensä ja toimia rennommin.

Jos lähdetään tavoittelemaan tuloksellisuutta Harrastamisen Suomen malliin, niin ehkäpä pidemmän ajan seuranta osallistujista, kuinka he ovat pärjänneet elämässään aikuisena, voisi olla mielenkiintoinen tulevaisuuden tutkimuksen kohde. Jos lähdetään lukuja tarkkailemaan ja paine osallistujamäärästä katsotaan tavoitteelliseksi, ollaan mielestäni hakoteillä. Kun osallistuminen on vapaaehtoista, on tuottavuutta ja tuloksia rahalliseen arvoon verrattuna turha laskea. Tietenkin taustalla kummittelevat Suomen Olympiakomitean (2021c) mainitsevat kansanterveyden ja -talouden luvut, joita pyritään laskemaan näilläkin keinoin. Tulokset nähdään vasta oppilaiden aikuisiällä, tulevaisuudessa. Kun syrjäytyminen voi tapahtua kenelle tahansa meistä, niin mikä sen määrittää, missä suhteessa Harrastamisen Suomen malli on ollut osallisena sen hetkiseen elämäntilanteeseen, menestykseen tai päinvastoin? Yhteenkuuluvuuden tunne, onnistumisen elämykset, itsetunnon vahvistuminen ja muistot ovat

niitä asioita, joita harrastamisesta saadaan. Ne voivat olla kannattelevia voimavaroja hetkellä, kun elämässä kohdataan erilaisia vastoinkäymisiä.

LÄHTEET

- Ahtee, E. 2015. Tukemisella kohti uutta harrastusta. Teoksessa Häkli, J., Kallio, K. P. & Korkiamäki R. (toim.) Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 90, 175–178. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf [viitattu 19.10.2021].
- Alakoulujen lukudiplomit s.a. Lukkikirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://lukki.finna.fi/Content/lukudiplomi_alaluokat. [viitattu 26.3.2022].
- Allardt, E., Jartti, P., Jyrkilä, F. & Littunen, Y. 1958. Nuorison harrastukset ja yhteisön rakenne. Helsinki: WSOY.
- Aluehallintovirasto. 2021. Liikettä, luovuutta ja teknologiaa – Suomen mallilla luodaan lisää harrastamisen mahdollisuuksia. WWW-dokumentti. Julkaistu 13.1.2021. Saatavissa: <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69898231> [viitattu 19.3.2022].
- Aviavustukset. 2020. Etelä-Savo – Mikkelin kaupunki. Oma juttu kaikille – Harrastamisen Mikkelin mallin pilotti. Saatavissa: https://aviavustukset.fi/visualisointi/#!/fi/projects/table/ColSel_Maakunta/ColSel_Teema/true/eyJhIjpbIkhhcncJhc3RhbWlzZW4gU3VvbWVuIG1hbGxpIl0slmliOltldLCJlIjpbXSwiZCI6W10slmUiOiI-siSXTDpC1TdW9tZW4gYWx1ZWwhbGxpbnRvdmlYXN0byJdLCJmIjpbIjI-wMjAiXSwiZyI6W10slmgiOltldLCJpIjpbXX0=/ [viitattu 24.3.2022].
- Haapala, E. A., Haapala, H. L., Syväoja, H., Tammelin, T., Finni, T. & Kiuru, N. 2019. Longitudinal associations of physical activity and pubertal development with academic achievement in adolescents. *Journal of Sport and Health Science* 3, 265–273. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.jshs.2019.07.003> [viitattu 19.3.2022].
- Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. 2019. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Teoksessa Hakanen, T., Myllyniemi, S. & Salasuo, M. (toim.) Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2018. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2019:2. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 61. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 139. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2019/08/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf> [viitattu 17.3.2022].
- Harrastusviikko. 2020. Tervetuloa harrastusviikon sivuille. WWW-dokumentti. Julkaistu 10.8.2020. Saatavissa: <https://harrastusviikko.fi/> [viitattu 27.3.2022].
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Huhtala, S. 2020. Mikkeli hakee mukaan harrastamisen Suomen malliin – Taavoitteena mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle maksuton harrastus. *Länsi-Savo*. Julkaistu 3.11.2020. Saatavissa: <https://www.lansi-savo.fi/paikalliset/3691206> [viitattu 27.3.2022].

Härkönen, A. 2019. Harrastuskulut alas, kotiintuloajat kaikille ja vanhempainpartiot kaduille – Tällainen on Islannin malli, jonka hallitus haluaa suomalais-taa. Yle. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.6.2019. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10832294> [viitattu 9.11.2021].

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 3.12.2021].

Jyväskylän yliopisto. 2019. Paljon liikkuvien nuorten arvosanat säilyvät korkeampina alakoulusta yläkouluun siirryttäessä. Päivitetty 3.9.2019. Saatavissa: <https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2019/09/paljon-liikkuvien-nuorten-arvosanat-sailyvat-korkeampina-alakoulusta-ylakouluun-siirryttaessa> [viitattu 19.3.2022].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 4.12.2021].

Karttunen, A., Kautto, M. & Pilke, A. 2020. Hallitus ei halunnut puuttua uudella suosituksellaan lasten ja nuorten harrastustoimintaan eikä listata yksittäisiä lajeja – ”Mitä tahansa lajia voi harjoittaa niin, ettei siinä ole korkea tartuntariski”. Yle. WWW-dokumentti. Julkaistu 23.10.2020. Saatavissa: <https://yle.fi/urheilu/3-11611563> [viitattu 26.3.2022].

KIHU = Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus. 2020. Koronavirustartunnat urheiluseuroissa -raportti. Tutkimus ja kehitystoiminta. WWW-dokumentti. Päivitetty 30.11.2020. Saatavissa: <https://kihu.fi/tk-toiminta/koronavirustartunnat-urheiluseuroissa-raportti/> [viitattu 24.9.2021].

Kiilakoski, T. 2017. Osallisuuden ovimatot ja lasikatot. Teoksessa Kokkonen, J. (toim.) Tehdään ihmeitä! Osallisuus, vapaaehtoisuus, jäsenyys ja hengellisyys isostoiminnassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu: Helsinki 2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-291-2> [viitattu 22.5.2021].

Kokko, S. 2019. Itsearvioitu liikunta-aktiivisuus, ruutu-aika ja sosiaalinen media – LIITU-tutkimuksen tuloksia. Teoksessa Kokko, S. & Martin, L. (toim.) 2019. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2018. Valtion Liikuntaneuvosto. LIITU 2018 VLN-julkaisu 2019:1. LIITU-

Webinaari. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ukkinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/10/E5a1_liite1_4083-LIITU_Webinaari-Itsearviointi-liikunta-aktiivisuus_03092019.pdf [viitattu 15.3.2022].

Koski, P. & Hirvensalo, M. 2019. Liikuntaharrastuksen esteet sukupuolen ja ikäryhmän mukaan (%). Teoksessa Koski, P. 2019. Liikunnan merkitykset ja esteet. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. Valtion Liikunta-neuvosto. LIITU-Webinaari 17.9.2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://ukkinstituutti.fi/wp-content/uploads/2020/10/E5a1_liite3_4130-LIITU-webinaari_Liikunnan_merkitykset_ja_esteet_17092019.pdf [viitattu 15.3.2022].

Manninen, U. 2021. Rivit rakoilevat lasten koronarajoitusten noudattamisessa: pikkukaupunki avasi liikuntasalinsa nuorille harrastajille, seuroissa paine kasvaa. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.1.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11745838> [viitattu 21.2.2021].

Mikkelin kaupunki. 2020. Erityisavustus kunnille Harrastamisen Suomen mallin mukaan. PDF-dokumentti.

Myllyaho, M. 2018. Tänäkin iltana moni perhe väsyä lasten harrastuksiin, siksi liikuntaa viedään nyt jo koulupäivien yhteyteen – ”Hirveän tärkeä lasten hyvinvoinnille”. Yle. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.11.2018. Saatavissa: <https://yle.fi/urheilu/3-10451790> [viitattu 9.11.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Harrastamisen strategia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:7. PDF-dokumentti. Julkaistu 15.2.2019. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161382/okm_7_2019_Harrastamisen%20strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 20.3.2022].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020a. Suomen malli. PDF-dokumentti. Päivitetty 8.6.2020. Saatavissa: <https://minedu.fi/documents/1410845/4449678/Suomen+mallin+ensimm%C3%A4inen+vaihe/18bf380c-3b77-be29-56a5-3a0d14c9d150/Suomen+mallin+ensimm%C3%A4inen+vaihe.pdf/Suomen+mallin+ensimm%C3%A4inen+vaihe.pdf/Suomen+mallin+ensimm%C3%A4inen+vaihe.pdf?t=1591787828000> [viitattu 11.10.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2020b. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 14.3.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Suomen malli. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/suomen-malli> [viitattu 21.02.2021].

Pelastakaa Lapset ry. 2020. Perheen taloudellisen tilanteen vaikutukset lasten arkeen, vapaa-aikaan ja hyvinvointiin. PDF-dokumentti. Saatavissa:

https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2016/02/19092454/Lapsen-Aani-2020_raportti2_FI_FI-NAL.pdf [viitattu 21.3.2022].

Salasuo, M. 2021. Edellinen ”Suomen malli”. Neuvottelua lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastamisen yhteiskunnallisesta perustelusta sotien jälkeen. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 161. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf> [viitattu 15.3.2022].

Salasuo, M., Tarvainen, K. & Myllyniemi, S. 2021a. Kiusaaminen, syrjintä ja epäasiallinen kohtelu kulttuuria-, taide- ja mediaharrastuksissa. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 161. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf> [viitattu 15.3.2022].

Salasuo, M., Tarvainen, K. & Myllyniemi, S. 2021b. Nuoriso harrastamassa kulttuuria, taidetta ja mediaa: Lasten ja nuorten vapaa-ajan tutkimuksen tiilasto-osio. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 161. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf> [viitattu 15.3.2022].

Salasuo, M., Tarvainen, K. & Myllyniemi, S. 2021c. Yhdeksällä nuorella kymmenestä on jokin harrastus. Teoksessa Salasuo, M. (toim.) Harrastamisen äärellä. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 68. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 161. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2021/05/lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-2020-web.pdf> [viitattu 15.3.2022].

Salin, K. 2021. Liikunnan harrastaminen edistää koulumenestystä lajista riippumatta. *Liikunta & Tiede* 1, 32.

Suomen Olympiakomitea. 2021a. Harrastamisen Suomen mallin avustushaku vuodelle 2021–2022 käynnistynyt – haku aika päättyy 15.4. WWW-dokumentti. Julkaistu 16.3.2021. Saatavissa: <https://www.olympiakomitea.fi/2021/03/16/harrastamissuomen-mallin-avustus-haku-lukuvuodelle-2021-2022-kaynnistynyt-haluaika-paattyy-15-4/> [viitattu 9.9.2021].

Suomen Olympiakomitea. 2021b. Harrastusviikko sytyttää harrastamisen kipinän. WWW-dokumentti. Julkaistu 6.9.2021. Saatavissa: <https://www.olympiakomitea.fi/2021/09/06/harrastusviikko-sytyttaa-harrastamisen-kipinan/> [viitattu 9.9.2021].

Suomen Olympiakomitea. 2021c. Lasten ja nuorten liikunta ja urheilu mahdollistettava koronaviruksesta huolimatta. Avoin kirje ministeri Saarikolle. PDF-tiedosto. Päivitetty 12.1.2021. Saatavissa: <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2021/01/4256914a-avoin-kirje-ministeri-saarikolle-12012021.pdf> [viitattu 24.9.2021].

Suomen Olympiakomitea. 2022. Harrastamisen Suomen malli. Liikunnallinen elämäntapa. WWW-dokumentti. Julkaistu 10.2.2022. Saatavissa: <https://www.olympiakomitea.fi/liikunnallinen-elamantapa/harrastamisen-suomen-malli/> [viitattu 27.3.2022].

Teiskonlahti, K. 2021. Olympiakomitean toimitusjohtaja: ainakin 25 000 lasta on kadonnut urheiluharrastuksista jo nyt – on huolissaan ”sulkutilan” vaikutuksista lapsiin. Yle. WWW-dokumentti. Päivitetty 25.2.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/urheilu/3-11809111> [viitattu 24.9.2021].

UKK-instituutti. 2020. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimus. WWW-dokumentti. Päivitetty 9.3.2022. Saatavissa: <https://ukkinstituutti.fi/tutkimukset-ja-hankkeet/tutkimusohjelma/liitu/> [viitattu 15.3.2022].

Valtioneuvosto. 2016. Yhdenvertaiset mahdollisuudet harrastaa – painopisteenä harrastamisen hinta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:19. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75186/okm19.pdf?sequence=3> [viitattu 12.3.2021].

Valtioneuvosto. 2020. Koululaiskysely: Tyttöjä kiinnostavat kuvataide, ruuanlaitto ja eläinharrastukset – poikia mopot, pelit, parkour ja jalkapallo. WWW-dokumentti. Päivitetty 17.12.2020. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/tyttoa-kiinnostavat-kuvataide-ruuanlaitto-ja-elainharrastukset-poikia-mopot-pelit-parkour-ja-jalkapallo> [viitattu 10.11.2021].

Valtioneuvosto. 2021. Lapset, nuoret ja koronakriisi – Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:2. PDF-dokumentti. Julkaistu: 18.1.2021. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162647/VN_2021_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 19.3.2022].

Valtion liikuntaneuvosto. 2020. Koronapandemia on lisännyt väestön liikunnan polarisaatiota. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.10.2020. Saatavissa: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/2020/10/27/koronapandemia-on-lisannyt-vaeston-liikunnan-polarisaatiota/> [viitattu 24.9.2021].

Valtonen, M., Raussi, V., Pesonen, E., Lehto, J., Mjösund, K. & Ihalainen, J. 2020. Koronavirustartunnat urheiluseuroissa. Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus KIHU. KIHUn julkaisusarja 78. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://kihuenergia.kihu.fi/tuotostiedostot/julkinen/2020_val_koronaviru_koronaviru_76404.pdf [viitattu 24.9.2021].

Varjo, K. & Voudinmäki, K. & Ahtokari, R. & Buhler, W & Kantanen, S. 1957. Kerhokirja. Helsinki: Otava.

WHO = World Health Organization. 2010. Global recommendations on physical activity for health. Geneva: World Health Organization.

Yläkoulujen lukudiplomit. s.a. Lukkikirjasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://lukki.finna.fi/Content/lukudiplomi_ylaluokat [viitattu 26.3.2022].

Kirje koulun rehtoreille

11.5.2021

Hei!

Olen 3. vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta, Xamkista. Teen opinnäytetyön tutkimuksen Mikkelin kaupungin sivistötoimen järjestämän **Oma juttu kaikille!** -Harrastamisen Mikkelin mallin pilotista. Keväällä 2021 käynnistyi kokeiluna harrastus- ja kerhotoimintaa koulupäivän aikana pidettäväksi, jossa myös teidän koulunne on mukana.

Tarkoituksena on kerätä tietoa Webropol-kyselyssä Oma juttu kaikille – hankkeeseen Harrastamisen Mikkelin mallin pilotoinnin toteutumisesta (korona-aikana) ja sitä voidaan hyödyntää varsinaisen Harrastamisen Suomen mallin kehittämistä varten. Samalla aiheesta tehdään opinnäytetyön tutkimus. Käsiteltävät henkilötiedot eivät ole yksilöintitietoja kuten nimi, osoite tai syntymäaika, vain sukupuoli, luokka-aste ja koulun nimi –tietoja kysytään.

Kyselyjä käsitellään anonymisti tietosuojaohjeiden mukaisesti (<https://1drv.ms/w/s!AnEHbZlyMJqfgf00UvWDgloEr7h-w?e=c0KVOu>).

Kysely pitää sisällään seuraavia aihealueita:

- Perustiedot: sukupuoli, luokka-aste sekä koulun nimi
- Pilottia koskevia kysymyksiä
- Kysymyksiä vapaa-ajan harrastamisesta
- Lopuksi vielä sana on vapaa, eli mahdollisuus kertoa mielipiteensä harrastamisesta koulupäivän aikana sekä pyydetään suostumus aineiston käyttöön Oma juttu kaikille -hankkeessa (loppuraportointia varten) ja tutustumislinkki tietosuojalomakkeen selvitykseen.

Henkilötiedot eivät tule esille opinnäytetyössä, vaan käsittelen kyselyn aineistoa ja niistä saamiani kommentteja nimettömästi. Aineisto luovutetaan opinnäytetyön toimeksiantajalle hankkeen loppuraporttia varten.

Olisiko mahdollista saada tämä kysely toteutumaan koulussanne? Saatteko kyselyn onnistumaan seuraavan 2–3 viikon aikana Harrastamisen Mikkelin malliin osallistuneilta oppilailta? Ja millä tavoin kysely on teidän kohdallanne paras tapa suorittaa? Wilman kautta vai koulun laitteilla? Oppitunneilla vai harrastamisen aikana?

Tässä kyselyyn johtava linkki: <https://link.webpolsurveys.com/S/9C44C09A9A24DDC1>

Kiitos, että olette mukana toteuttamassa tärkeää tietoa pilotin toteutuksesta hankkeeseen ja opinnäytetyöhöni!

Terveisin

Anu-Leena Rantanen

yhteisöpedagogiopiskelija, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, XAMK

Muistutuskirje koulun rehtoreille

24.5.2021

Hyvää alkanutta viikkoa!

Muistuttelin vielä ennen Helatorstain vapaita lähettämästä Webropol-kyse-lystä, johon toivoisin kaikkien pilottiin osallistuneiden koulujen oppilaita mu-kaan. Muutamasta koulusta on jo vastauksia tullutkin mukavasti, kiitos paljon. Olisi hyvä, jos saataisiin Oma juttu kaikille -hankkeen loppuraporttiin ja opin-näytetyöni tutkimukseen vastauksia kaikista Harrastamisen Mikkelin mallin pi-lotoinnin mukaan harrastustoimintaa koulupäivän aikana järjestävistä kouluista toimintaan osallistuneilta oppilailta.

Terveisin

Anu-Leena Rantanen

yhteisöpedagogiopiskelija,
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, XAMK
aanra014@edu.xamk.fi

WEBROPOL-KYSELYN KYSYMYKSET PILOTTIIN OSALLISTUNEILLE LAPSILLE JA NUORILLE

Oma juttu kaikille - Harrastamisen Mikkelin mallin pilotti 2021

Harrastamisen Suomen mallin pilottivaiheen -kysely

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Tervetuloa vastaamaan Mikkelin kaupungin sivistystoimen järjestämään kyselyyn Oma juttu kaikille! -Harrastamisen Mikkelin mallin pilotista. Keväällä 2021 käynnistyi kokeiluna harrastus- ja kerhotoimintaa koulupäivän aikana pidettäväksi.

Kyselyn avulla tuotetaan tietoa pilotin toteutumisesta. Tuloksia voidaan hyödyntää varsinaisen Harrastamisen Suomen mallin kehittämiseen, Oma juttu kaikille -hankkeen loppuraporttiin sekä Anu-Leena Rantasen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Yhteisöpedagogikoulutuksen opinnäytetyön tutkimukseen. Lisätietoja: aanra014@edu.xamk.fi.

Tähän kyselyyn vastaat anonymisti, joten henkilötietosi ei tule missään vaiheessa tutkimusta esiin. Vastaukset käsitellään siis anonymisti ja XAMK:n tietosuojajohtajien mukaisesti. [Tietosuojalomake](#)

Perustiedot

1. Sukupuoli *

- tyttö
- poika
- muu
- En halua kertoa

2. Luokka-aste *

- 1. lk
- 2. lk
- 3. lk
- 4. lk
- 5. lk
- 6. lk
- 7. lk
- 8. lk
- 9. lk

3. Koulun nimi *

- Anttolan yhtenäiskoulu
- Kalevankankaan yhteiskoulu
- Lyseo
- Peitsari
- Rantakylän yhtenäiskoulu
- Suomenniemi
- Urheilupuisto

Pilottia koskevat kysymykset

4. Viime syksynä (2020) oli koulussa harrastustoivekysely, vastasitko siihen?

- Kyllä
- En

5. Mitä harrastustoivetta ehdotit?

6. Toteutuiko harrastustoiveesi?

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

7. Oletko osallistunut koulupäivän aikana järjestettyyn harrastustoimintaan keväällä 2021? Mihin?

- Kyllä
- En

8. Onko korona-aika vaikuttanut koulussa järjestettyyn harrastustoimintaan? Miten? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Etäkoulu
- Karanteeni
- Harrastustoimintaa ei järjestetty koronan takia
- Muu syy, mikä?

9. Haluatko jatkossa osallistua koulupäivän aikana järjestettävään harrastustoimintaan?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

10. Onko harrastustoiminta mielestäsi koulupäivän aikana tärkeää/mukavaa?

Vielä muutama lisäkysymys vapaa-ajan harrastamisesta.

11. Onko sinulla muita harrastuksia? Mitä harrastat vapaa-ajalla?

- Kyllä
- Ei

12. Mihin lajiin muu/muut harrastuksesi liittyvät? Voit valita useampia vaihtoehtoja.

- Liikunta
- Musiikki
- Kuvataide
- Kädentaidot
- Tekniikka ja tietokoneet
- Kulttuuri
- Jotain muuta

13. Onko Korona-aika vaikuttanut harrastamiseesi vapaa-ajalla? Miten?

- Harrastaminen on lisääntynyt
- Harrastaminen on vähentynyt
- Ei ole muuttanut harrastamista mitenkään
-

14. Onko koulupäivän aikana järjestetty harrastustoiminta sellaista, jota voit kuvitella harrastavasi myös vapaa-ajalla?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Sana on vapaa, kerro meille mielipiteesi koulupäivän aikana järjestettävästä harrastamisesta.

15. Haluaisitko kertoa vielä jotakin?

16. Olen tutustunut tietosuojaa koskevaan selvitykseen ja annan luvan aineiston käyttöön Oma juttu kaikille -hankkeelle. [Tietosuojalomake](#) *

- Kyllä

Kirje Oma juttu kaikille -hankkeen ohjaajille

15.11.2021

Hei!

Olen 3. vuoden yhteisöpedagogiopiskelija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta, Xamkista. Teen opinnäytetyön tutkimuksen Mikkelin kaupungin sivistötoimen järjestämän **Oma juttu kaikille!** -hankkeen Harrastamisen Mikkelin mallin pilotista. Keväällä 2021 käynnistyi kokeiluna harrastus- ja kerhotoimintaa koulupäivän aikana pidettäväksi, jossa myös Te olitte mukana.

Tarkoituksena on haastatella Oma juttu kaikille – hankkeeseen osallistuneita ohjaajia Mikkelin harrastamisen mallin pilotoinnin toteutumisesta (korona-aikana) saaden ohjaajien näkemyksiä ja hyödyntäen laadullista tietoa opinnäytetyössä. Haastattelu toteutetaan anonymisti. Materiaalia voidaan hyödyntää myös varsinaisen Harrastamisen Suomen mallin kehittämisessä.

Haastattelun teemoina pitää sisällään seuraavia aihealueita:

- Miten peruskoululaiset lapset ja nuoret harrastavat?
 - Miten korona on vaikuttanut lasten ja nuorten harrastamiseen?
 - Miten harrastaminen koulupäivän aikana on toteutunut?
 - Miten korona on vaikuttanut harrastamiseen koulupäivän aikana?
 - Onko pilottiin osallistuneet lapset ja nuoret kokeneet toiminnan mielekkääksi ja ovatko he kiinnostuneita osallistumaan jatkossakin harrastamaan koulupäivän aikana?
- Lopuksi vielä sana on vapaa, eli mahdollisuus kertoa mielipiteensä sekä kehitysideita harrastamisesta koulupäivän aikana.

Henkilötiedot eivät tule esille opinnäytetyössä, vaan käsittelen haastattelun aineistoa nimettömästi. Aineisto luovutetaan opinnäytetyön toimeksiantajalle hankkeen loppuraporttia varten. Haastattelu tullaan nauhoittamaan (mm. digisanelin, Teams, ym.) ja tuhoamaan litteroinnin jälkeen.

Olisiko mahdollista saada Teidät haastatteluun ja saada haastattelu toteutumaan 18.11.- 2.12.2021 välisenä aikana? Ehdotuksia toteuttamistavalle, kuten esimerkiksi henkilökohtainen tapaaminen tai Teamsin välityksellä.

Kiitos, että olette mukana toteuttamassa tärkeää tietoa pilotin toteutuksesta hankkeeseen ja opinnäytetyöhöni!

Terveisin

Anu-Leena Rantanen

yhteisöpedagogiopiskelija, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu, XAMK
sähköposti: aanra014@edu.xamk.fi

TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET PILOTTIIN OSALLISTUNEILLE OHJAAJILLE

Haastattelurunko

TEEMAT:

- **LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN**
- **KORONAN VAIKUTUKSET HARRASTAMISEEN**
- **HARRASTAMINEN KOULUPÄIVÄN AIKANA (HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI/OMA JUTTU KAIKILLE -HANKE)**
- **KORONAN VAIKUTUKSET KOULUPÄIVÄN AIKASEEN HARRASTAMISEEN**
- **HANKKEEN MIELEKKYYS JA JATKOTOIMET**

1. LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN

Miten peruskoululaiset lapset nuoret harrastavat?

- Millaisia näkemyksiä sinulla on lasten ja nuorten harrastamisesta?
- Minkälaista harrastaminen on?
- Mihin harrastamista mielestäsi tarvitaan?
- Onko lasten ja nuorten harrastaminen jotenkin muuttunut?
- Mitä haasteita harrastamiseen liittyy?
- Miten harrastaminen voi vaikuttaa tulevaisuuteen?

2. KORONAN VAIKUTUKSET HARRASTAMISEEN

Miten korona on vaikuttanut harrastamiseen?

- Vaikuttiko/vaikuttaako korona-aika mielestäsi jotenkin lasten ja nuorten harrastamiseen tai harrastustoiminnan järjestämiseen?
- Miten korona-aika voi mielestäsi vaikuttaa lasten ja nuorten tulevaisuuteen?

3. HARRASTAMINEN KOULUPÄIVÄN AIKANA (HARRASTAMISEN SUOMEN MALLI/OMA JUTTU KAIKILLE -HANKE)

Miten harrastaminen koulupäivän aikana on toteutunut?

- Mihin harrastamista koulupäivän aikana mielestäsi tarvitaan?

- Millaisia kokemuksia sinulla harrastamisesta koulupäivän aikana? Onnistumisia? Haasteita?
- Ovatko harrastukset helposti toteutettavissa? Toimivatko käytännön järjestelyt? (aika, paikka, tilat) Miten raportointi toteutuu? (yhteinen raportointimalli?)
- Tiedätkö kuinka paljon lasten ja nuorten kuuleminen koululaiskyselyssä syksyllä 2020 vaikutti harrastusten valintoihin ja toteutuksiin?
- Miten oppilaat osallistuivat valittuihin/toteutettaviin harrastuksiin?
- Vaikuttaako mielestäsi harrastustoiminta lapsista ja nuorista mielekkäältä?

4. KORONAN VAIKUTUKSET KOULUPÄIVÄN AIKASEEN HARRASTAMISEEN

Miten korona on vaikuttanut harrastamiseen koulupäivän aikana?

- Miten korona on vaikuttanut toimintaan ja toiminnan järjestämiseen?
- Haasteet?

5. HANKKEEN MIELEKKYYS JA JATKOTOIMET

Ovatko pilottiin osallistuneet kokeneet toiminnan mielekkääksi ja ovatko he kiinnostuneita osallistumaan jatkossakin harrastamaan koulupäivän aikana?

- Vaikuttaako siltä, että oppilaat osallistuvat harrastamaan koulupäivän aikana jatkossakin?
- Innostuvatko he harrastamaan valittuja harrastuksia kenties myös vapaa-aikana?
- Kun harrastaminen koulupäivän aikana vakiintuu, miten se mielestäsi vaikuttaa lapsiin ja nuoriin?
- Entä, jos harrastaminen koulupäivän aikana poistettaisiin koululta, millaiseksi näkisit arjen siellä muuttuvan?
- Mikä on koulupäivän aikana harrastuksen paikka mielestäsi lasten elämässä?
- Onko toiminnan aikana ilmennyt lasten vapaa-ajan harrastuneisuus?

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

- Onko harrastuksia koulupäivän aikana tarjolla mielestäsi riittävästi?
- Minkä verran tulisi olla tarjolla? (Päivittäin, viikoittain, kuukausittain...)
- Ovatko lapset ja nuoret mielestäsi tarpeeksi kiinnostuneita harrastamaan koulupäivän aikana? Miten heitä saataisiin osallistumaan enemmän mukaan toimintaan?
- Mitä toivoisit harrastuksilta koulupäivän aikana? Sana vapaa!